REDACTIONEEL

Otto Vos ([redacted]

Zie hier alweer de 75ste De Sneuper, waar blijft de tijd. Met behulp van de lezers/schrijvers is de redactie er in geslaagd een gevarieerd nummer voor u samen te stellen. Dat ons blad goed gelezen wordt, blijkt uit reacties op artikelen die eerder geplaatst zijn.
In dit nummer een reactie op het artikel van Van der Ploeg uit de vorige Sneuper over de intrigerende familienaam Pettertilla. Schrijver Jitze de Jong, zelf afkomstig uit deze familie, slaagt erin om de familienaam nog verder in de tijd terug te voeren.
De "Hongaarse Meisjes" van Hans Zijlstra hebben zoveel reacties opgeleverd dat wij er in dit nummer nog eenmaal op terugkomen. Daarmee wordt dit onderwerp, wat de redactie betreft, afgesloten.
Soms veranderen inzichten over onderwerpen, soms kom je plotseling nieuwe feiten tegen en moeten/kunnen eerdere publicaties aangevuld of verbeterd worden. Dat overkwam Gerard Mast bij twee eerdere artikelen in ons blad. Hij brengt daarvan in dit nummer verslag uit.
Paasman sluit zijn serie artikelen over Friese soldaten onder Napoleon af met een brief van Jan Rienks van der Ley over zijn belevenissen als soldaat en Reinder Tolsma begint een nieuwe serie over wegen en paden in Oostdongeradeel. Verder zal het u opvallen dat er steeds meer foto's bij de artikelen verschijnen en daar wil de redactie de auteurs nadrukkelijk op wijzen: als u een geschikte foto hebt ter illustratie, dan graag opsturen.

BESTUURLIJK

L. Meerema

Het Bestuur is content met de wijze waarop de Ledenvergadering is verlopen. De aanwezigen reageerden actief op de onderwerpen van de agenda. Bijgesloten vindt U een compleet verslag. Aan de uitgave van de C.D. rom wordt gewerkt. Ongeveer 15 aangeschreven auteurs moeten nog reageren. Voor de in te stellen werkgroepen zijn reeds diverse leden aangezocht. We hopen dat ze binnenkort van start kunnen gaan. De ondertekende notulen van de jaarvergadering 2004 zijn aan de notaris toegezonden zodat de procedure voor de wijziging van de Statuten nu definitief rond is. De aangekondigde ledenbijeenkomst zal plaatsvinden op **zaterdag 1 oktober** in zalencentrum **De Kruisweg** te **Damwoude van 10.30 tot 15.30.** Het bestuur nodigt de leden uit om te komen met materiaal, b.v. boeken, foto's of voorwerpen. We stellen ons voor een soort verzamelbeurs te houden om op zo'n manier met elkaar in kontakt te komen. Het Bestuur hoopt velen van U deze dag welkom te heten.
Het nieuwe bestuurslid Jan de Jager stelt zich voor op bl. 75.

LEDENNIEUWS

Gerrit Bouma ([redacted]
Nieuwe leden:
Nr. 431, dhr. Joh. van der Meulen, Roggeland 11, 3833 VN LEUSDEN, [redacted] , tel. 033-4941689, fo: Van der Meulen, Willem Jansz 1850, Nes (D)
Nr. 432, dhr. A. Glas, Hobbemastraat 18, 3817 PS AMERSFOORT, [redacted] , tel. 033-4942940, fo: voor- en nageslacht Tiete Tabes (1723-1813) potschipper te Wierum, alg. geschiedenis NO Friesland
Nr. 433, dhr. G.B. Miedema, Pegasus 21, 8531 MZ LEMMER, [redacted] , tel. 0514-560100, interesse alg. lokale geschiedenis Ternaard en Metslawier e.o.
Nr. 434, Mevr. H. Bouta, Achterstraat 13, 4182 CD NEERIJNEN, [redacted] , tel. 0418-561308, fo: Bouta, Bolta, (Holwerd, Anjum, Oostrum, Arum, Almenum), gedrukte teksten 15e en 16e eeuw, testamenten en oorkonden etc.
Nr. 435, dhr. M. Barwegen, Hogeschoorweg 4, 5911 EH VENLO, [redacted] , fo: Barwegen, Engwierum
Nr. 436, Mevr. M. Bruins, Boslaan 54, 7921 LE ZUIDWOLDE, [redacted] 0528-373315, fo: Zuidema Zwaagwest-einde, nageslacht Focke Tierks en Yke Floris
Nr. 437, dhr. G. Leistra, A. Fokkerstraat 41, 9254 CH HARDEGARIJP, tel 0511-476122, fax 0511840116, email [redacted] FO: Leistra, Suameer, Hazenberg rond Dokkum, geschiedenis Hardegarijp, archeologie.

Adreswijziging:
057 J. Vellema, Dongeradijk 21, 9101 GA DOKKUM
167 S. Osinga, Wierumerwei 8, 9143 WH NES (D)
302 E. Posthuma, Grosmolen 2, 1703 TA HEERHUGOWAARD
329 E.A. Meindersma, Dorpsstraat 2, 8755 JH IDSEGAHUIZUM
343 K.H. Lijzenga, Swingmastate 36, 8925 LD LEEUWARDEN
408 F. van der Beek, Julianastraat 2, 2316 NX LEIDEN
418 A. Haaima, Industrieweg 5, 3958 VP AMERONGEN
E-mail wijziging:
001 H. Aartsma, [redacted]
362 D.P. Feitsma, [redacted]
420 E. Westra, Beveren maas (België) [redacted]
Beëindiging lidmaatschap:
228 A.J. Metz, BRITSUM (31-12-2004)
255 M. de Vries, KOLLUM
329 E.A. Meindersma, Dorpstraat 2, 8755 JH IDSEGAHUIZUM
332 Mevr. Edens-Waaxsma, EDE

KWARTIERSTAAT (van/door) NIENKE ZWART

Deel 2

206. Taecke Herres/Heeres *1700/01, boer op stem 5 te Hempens, arbeider te Suawoude, † Wartena 22-3-1789, X Hempens 6-4-1722.
207. Okjen Oeges, ged. (op bel.) Hempens 11-4-1721, † Wartena 29-3-1789.
Bij huwelijk waren beiden afkomstig van Hempens. In 1728 is Taecke boer op stem 5 te Hempens, in 1740 en 1741 wordt hij genoemd als huisman aldaar. Hij leent dan wat koeien 'om de melk'. In 1741 wordt hem de huur van een zate op het Goutumer land opgezegd door zijn zwagers, Hette en Tjerk Oeges. In 1744 woont Taecke te Huizum en in 1749 is hij arbeider te Suawoude op het Hooghiem, in 1758 wordt hij genoemd te Oude Miede en op Rustenburg (onder Tietjerk). Quotisatie: 'kan bijnaa de cost niet winnen'.
208. Anne Aelzes (Sinnema), gemeen boer, goed reeuw en beslag, *Birdaard 8-7-1698, X circa 1725.
209. Jetske Symons.
210. Petrus Steenhovius Posthma, pastor te Oenkerk, *1702, † 5-3-1753, X Oenkerk/Wijns 27-9-1733, huwelijk gesloten door ds D.G. Nauta.
211. Beitske Rinses Reitsma *Hardegarijp 26-6-1712, † Eestrum 6-6-1773, X 2e 26-12-1762 Uwe Jouwerts, dorpsrechter te Eestrum.
212. Sybren Doekes van der Lende uit Leeuwarden X Leeuwarden 30-3-1732 in de Galileeër kerk. In 1749 boer te Huizum, goed reeuw en beslag.
213. Eelkjen Johannes Potter uit Workum.
214. Dirk Jans uit Stiens, X Stiens 28-5-1752.
215. Froukje Hommes uit Stiens.
216. Haantje Andries *Hennaard circa 1742, gemeen boer, † Nijland na 1793, X 1e 17-11-1742 Akke Tierdts, X 2e Oosterend 17-11-1748
217. Wijpkien Douwes *Hennaard, † Hennaard 17-1-1797.
218. Jentje Jans † Abbega circa 1783, X Parrega 11-5-1760.
219. Wypkjen Wybes uit Oosterend † Abbega juli 1796.
220. Jelle Gerbens Douma kiest naam te Wolsum *1749, † Wolsum 9-2-1814, X Wolsum 16-6-1765.
221. Doetje Wybrens uit Wolsum.
224. Johannes Hayes Haitsma, leerlooier/schoenmaker/burgemeester/vroedman, *Franeker 11-4-1699, † Franeker feb. 1767, X FRR 2-11-1721.
225. Annemarike Ennema *Franeker 21-7-1698, † Franeker 1740/1768.
226. Pieter Luitjes van der Meulen *Donkerbroek 1719, † Leeuwarderadeel

na 1776, X Wijnjeterp sept. 1741.
227. Froukje Luitjes van de Meulen *Duurswoude 1-4-1716, † Leeuwarden.
228. Rinze Douwes Douma *Gaastmaburen 2-5-1693, † Suawoude 13-2-1773, X Bergum 21-2-1739.
229. Antje Teekes *Suawoude circa 1716, † Suawoude 1-5-1798.
240. Meinert Ruirts *Boornbergum 1744, X Boornbergum 16-11-1766.
241. Hiltje Minnerts *Beetsterzwaag circa 1745.
242. Halbe Holstes/Holkes (Meerstra) uit Grouw X Grouw 4-6-1758. zie ook nr 102.
243. Geertje Teekes uit Teerns. zie ook nr 103.
248. Haringh Dircks Piebenga X Franeker 13-5-1736, beiden van buiten Franeker.
249. Tyttje Douwes.
250. Roelof Clasen (Nieuwbuurt) uit Leeuwarden, wolkammersknegt, X Leeuwarden 5-7-1755.
251. Lutske Hendriks uit Leeuwarden.
252. Jan Jans Sysling, praamschuiver uit Terzool X circa 1765.
253. Hinke Harmens *1736, † Baarderadeel 24-5-1819.
254. Pier Sybes (Nettinga) X Britswerd 14-5-1758.
255. Trijntje Christiaans uit Wieuwerd.

9e generatie
272. Luytjen Jelles † Rijperkerk 4-7-1696, X voor 1658.
273. Trijntje Pytters † Rijperkerk 22-9-1719.
284. Haye Ballings † Veenwouden voor 1691, X Jistrum 1679.
285. Tietske Gosses † Veenwouden voor 1692.
304. Philippus Leonards Weidenaar *Oostermeer 22-3-1674, † Oostermeer 17-8-1720, X Oostermeer 10-11-1695.
305. Tjerkjen Krijns Ruytenburgh uit Lekkum, † 1765/1766.
308. Hesselius Hesselius Vliege*1671, meyer Grijpskerk, X GRK 17-7-1692.
309. Aanje Alberts van de Waerdt *1671.
310. Douwe Aukes (Stellingwerf) *Rinsumageest c 1659, † v 1727, X v 1687.
311. Aukje Johannes (Allesheil) † na 1722.
320. Ype Jacobs uit Munnikezijl † voor 1745, X Anjum 22-12-1700.
321. Rinske Lieuwes uit Anjum † voor 1745.
336. Broer Lieuwes uit Ternaard, X Ternaard 31-1-1717.
337. Seeske Sakes uit Ternaard.
340. Rense Hessels *Hantumhuizen 6-4-1684, X Hhuizen 13-11-1712.
341. Maayke Jans *Hantumhuizen circa 1695.
392. Obbe Obbes uit Makkum, X Makkum 17-1-1664.
393. Meynts Poulus uit Makkum.
416. Aelse Mients Sinnema *Birdaard circa 1655, X Oudkerk 8-11-1691.

417. Antje Pieters uit Oudkerk.
420. Hemmerius Postma X Leeuwarden 26-2-1692.
421. Sara Steenhovius uit Leeuwarden.
422. Rinse Klazes (Reitsma), landbouwer, ouderling, *Hardegarijp 31-5-1667, X Hardegarijp 23-2-1696.
423. Aaltje Wytzes *Drogeham circa 1676.
432. Andries Harmens*Wijnaldum c 1688, † v 1749, X Wommels 21-2-1712.
433. Jeltie Clazes uit Wommels. In 1749 gemeen boerinne.
434. Douwe Pytters *circa 1690, † Oosterend voor 12-3-1748/49, X
435. Antje Feites
436. Jan Durks *Itens (HEN) circa 1699, X Itens 20-2-1724. Gemeen boer.
437. Gerbrig Hettes uit Lutkewierum, † Itens 20-2-1784.
440. Gerben Douwes (Douma). In 1749 redelijke boer te Wolsum.
442. Wybren Sierks uit Wolsum X Wolsum 21-6-1716.
443. Doetie Ockes uit Wolsum.
448. Haye Siercks (Haytsma) *Tzum 30-8-1657, † Franeker 25-9-1717, X Franeker 14-9-1697.
449. Taetske Johannesdr. *Franeker 3-8-1670, † Franeker 4-6-1712.
450. Aggeus Ennema *Franeker 1673, † Franeker 28-4-1708, X Franeker 23-2-1696.
451. Antie Harmens *Franeker 1675, † Franeker 27-4-1698.
452. Luitjen Gjolts van der Molen *Gorredijk circa 1690, X Leeuwarden 24-5-1722 in de Grote Kerk.
453. Hiltje Foppes Nauta *Leeuwarden 25-3-1692, † LWN 18-8-1764.
454. Luitje Wessels van der Meulen uit Donkerbroek X Wijnjeterp/ Duurswoude december 1700.
455. Froukje Frankes uit Wijnjeterp.
456. Douwe Douwes *Bergum c 1653, + Bergum 1728, X Heerenveen 28-5-1676.
457. Baukje Hedses *circa 1657.
458. Taeke Ridzerts *c 1675, † Suawoude circa 1728, X Suawoude 8-5-1707.
459. Aafke Oenes *circa 1683, † Suawoude circa 1765.
464. Jan Kroon *Winschoten 2-9-1688, begraven Winschoten 8-5-1776, X Winschoten 20-11-1712.
465. Elscke Menkes van Winschoten Oostereinde, *Winschoten 23-10-1692, begr. Winsch. 11-11-1771.
480. Ruierd Goities *Boornbergum 1700, X Boornbergum 29-4-1725.
481. Martjen Johannes *Smalle Ee circa 1700.
484. Holst Halbes uit Wartena X Oldeboorn 16-6-1734. Zie ook nr 204.
485. Hiske Aukes uit Oldeboorn. Zie ook nr 205.

10e generatie
608. Leonard Jurriens Weydner *Arnhem 28-7-1650, † 1690/1693, X Oostermeer 21-5-1671.
609. Berber Oubles † na 1711.
616. Hesselius Johannes Vliege, geneesheer, *circa 1645.
617. Hilletyen Fabricius.
680. Hessel Gerrits, X 1e Hantum 9-12-1660 Antje Metskes, X 2e Hantum 16-6-1667 Inske Bouwes, X 3e 5-1-1679 Sjoekje Sipkes, X 4e Hantumhuizen 25-4-1680
681. Antje Rinses *Ternaard
784. Obbe Obbes uit Ried X Ried 27-4-1623.
785. Tjitske Feitses uit Dongjum.
832. Mient Aelzes (Sinnema) *Oudkerk circa 1625, X Birdaard 21-11-1652.
833. Aeltie Tjebbes.
842. Johannes Steenhovius X1e Terkaple 14-4-1667. Hij is dominee, X2e Sneek 27-10-1678 Vrouckien Hellendoorn uit Sneek. Hij is dan oud-predikant van Terkaple.
843. Dieuwke Assuerus de Ring uit Terkaple, † voor 1678.
870. Feite Hoytes *circa 1669, X circa 1690.
871. Mettie Piers.
896. Sierck Siercks *Tzum 1630, X Tzum 10-3-1650.
897. Trijntje Hayes.
900. Johannes Ennema *Pingjum circa 1650, † Franeker voor 1682, X Franeker 20-2-1670.
901. Attie Ages Brunia *Franeker circa 1650, † Franeker.
904. Gielt Bouwes, Gorredijk NB. Met attestatie naar Gorredijk. X Lange-zwaag 25-6-1693.
905. Fetje Luytens, Wynjeterp.
906. Foppe Bavius Nauta *Leeuwarden 5-2-1660, X 1e Leeuwarden 15-5-1687, 2e Leeuwarden 26-9-1706 Catharina Hermans.
907. Janke Bastiaens *Leeuwarden circa 1665.
908. Wessel Claes van der Meulen *Ooststellingwerf, X circa 1675.
909. Lamke Jelles.
912. Douwe Binnerts Douma *Bergum circa 1627, † Bergum voor 1657, X Bergum circa 1650.
913. Foockel Wopkes *Bergum circa 1631.
916. Ridsert Wijtses *Opeinde sept. 1640, † v 1694, X Opeinde 19-1-1668.
917. Aaltie Harckes *circa 1648, † Opeinde 1694.
918. Oene Jans *Jellum circa 1647, † Rinsumazijl 1-1-1694, X voor 1683.
919. Jeltje Dirks *Weidum circa 1662, † Deinum circa 1740, X 2e Marssum 3-11-1695 Wijbe Douwes.
928. Andreas (Andries) Kroon *Groningen 24-9-1662, bakker, begr.

Winschoten 8-10-1723, X 1e Groningen 8-4-1685, X 2e Winschoten 3-6-1700 Afien Hendricks van Delfzijl.
929. Annegien Siccens Ludeijn van Groningen *12-2-1668, † voor 1700.
930. Menke Jans X
931. Antje Berents. Zij hertrouwt Winschoten 25-2-1700 Jan Jans van Beerta.
960. Goitze Ruierds *circa 1675.
961. Sjourdje Sipkes *Boornbergum circa 1675.

11e generatie
1216. Jurrien Frederick Weydner *Arnhem na 1613, X Arnhem 7-5-1637.
1217. Jenneken Philips Staetsen *Den Haag, † Harlingen na 1668.
1360. Gerrit Hessels X 1e NN, X 2e Hantumhuizen 20-11-1654 Griet Tjepkes *Lioessens.
1361. NN.
1664. Aelze Mients (Sinnema) † voor 7-4-1651 X circa 1620.
1800. Petrus Pauli Ennema *Harlingen circa 1630, † Pingjum voor 1657, X Harlingen 24-8-1645. Hij is dan theologisch candidaat.
1801. Aaltje Tjepkes Abbema *Franeker circa 1620, † circa 1650.
1802. Agge Andries Brunia *Franeker circa 1625, † Franeker 1688.
1812. Bavius Theodori Nauta *1635 Leeuwarden, notaris publicus. X 1e Leeuwarden 4-4-1659 X 2e Leeuwarden 6-2-1681 Sofia Magdalena Schwartsenberg.
1813. Brechtie Foppes, Leeuwarden.
1834. Harcke Wopkes *Smallingerland september 1620, † Smalle Ee circa 1660, X Garijp 12-11-1647.
1835. Ibel Tjeerdts uit Hardegarijp.
1836. Jan Oenes X voor 1647.
1837. Aefcke Jacobs.
1838. Dirk Jans *Rijperkerk c 1610, † c 1666, X Gerecht BDL 30-11-1656.
1839. Aelsen Wigboltsdr uit Garijp, *september 1620.
1856. Jan Lodewijks Kroon X Groningen 22-7-1653.
1857. Catelijn Janssen van Zee.
1858. Sikke Gerrits.
1859. Grietjen Derks.

12e generatie
2432. Georg Jurrien Weydner, o.a. bakker, *Ottersheim ca 1590, † Arnhem 28 mei 1630, X Arnhem 24-9-1613.
2433. Dericksken Jansen *Arnhem 1595, † na 1650.
2434. Philip Staetsen *Leiden, † Den Haag 1644/1647, X Den Haag 4-9-1616.

2435. Maeycken Adriaens *Den Haag april 1668.
3328. Mient (Sinnema) X c 1590. Kinderen : Aelze, Haye, Dirk en Douwe.
3600. Paulus Ennema *circa 1600.
3602. Tjepke Rinties Abbema *Franeker circa 1600, † Franeker na 1661, X
3676. Jan Andries *circa 1585, † circa 1625, X voor 1610.
3677. Saeck Ublesdr *circa 1585,† Warga 1639.
3678. Wigbolt Harmens † Garijp voor 1661, X
3679. Ymck Hedsers.

13e generatie

4864. Leonard Weydner *1550, † na 1611. Predikant te Ottersheim 1588/1603, te Schnorbach-Hünsrück 1603/1607, te Ravensgierburg-Hünsrück 1607/1611, te Vendersheim na 1611.
4865. Christina Borndörffer, *Münstereiffel.
4868. Jan Staetsen.
4869. Grietgen Jans.
7204. Rintke Tjepkes Abbema *circa 1575
7205. Eebel Jans *circa 1575, † na 1618.

14e generatie

14408. Tiepcke Abbema *circa 1550, X Franeker circa 1575.
14409. Gerk Alles *circa 1551, † Franeker na 1598.

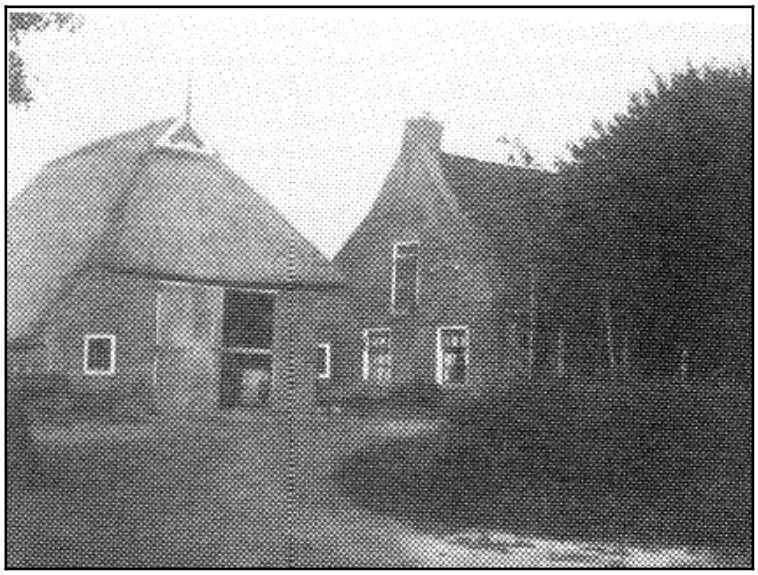

In dit (nu verdwenen) boerderijtje te Oosternijkerk woonde in de late 19de eeuw Andries Dirks Zwart, nummer 8 in deze kwartierstaat.

GENEALOGIE OSINGA

Eimert Smits ([redacted]

A-I IJSBRANT BODES. Hij is getrouwd op donderdag 8 maart 1685 te Finkum met LIJSBETH JELLES. Uit dit huwelijk:
1 SAAPKE IJSBRANTS, volgt onder A-II.

A-II SAAPKE IJSBRANTS, dochter van IJsbrant Bodes (A-I) en Lijsbeth Jelles, gedoopt op donderdag 28 februari 1686 te Hijum. Zij is getrouwd op zondag 5 oktober 1710 te Aalsum/Wetzens, op 24-jarige leeftijd met JAN JOCHUMS. Uit dit huwelijk:
1 JOCHUM JANS, volgt onder A-III-a.

A-III-a JOCHUM JANS, zoon van Jan Jochums en Saapke IJsbrants (A-II), gedoopt op vrijdag 19 april 1715 te Bornwird, overleden op zondag26 januari 1794 te Foudgum, 78 jaar oud. Hij is getrouwd op woensdag 1 januari 1744 te Foudgum, op 28 jarige leeftijd met AALTJE MARTENS, overleden op dinsdag 18 november 1783 te Foudgum. Uit dit huwelijk:
1 SAAPKE JOCHUMS, gedoopt op vrijdag 25 september 1744 te Foudgum, overleden op donderdag 14 juli 1785 aldaar, 40 jaar oud.
2 JAN JOCHUMS, gedoopt op woensdag 2 maart 1746 te Foudgum.
3 SIJBRIGJE JOCHUMS HAAKMA, volgt onder A-IV-a.

A-III-b CLAES SIJMENS, geboren in 1716 te Oostrum, overleden op donderdag 3 november 1803 te Dokkum, 87 jaar oud.*** Claes Sijmens, die afkomstig was uit Oostrum is de voorvader van vele bekende Osinga's in deze regio. De tak uiteindelijk samengevoegd door huwelijk met bekende families, zoals de Kamminga's uit Dokkum. (zie de stukken van D. van der Werff). De van der Hoeken uit deze kontreien en niet te vergeten de eigenaars van het vroegere café 'Spoorzicht' aan de Aalsumerweg. De bekende aannemer Osinga, die in zijn tijd vele opdrachten voor de gemeente Dokkum uitvoerde (o.a. de Bonte Brug te Dokkum vernieuwde) en de Doopsgezinde kerk te Damwoude bouwde. Wie kent ook niet de handelslui uit Dokkum met de naam Osinga, van wie er enkelen naar het westen (Amsterdam) verhuisden en daar een goed lopend vervoersbedrijf hadden. ***
Hij is getrouwd op zaterdag 14 juli 1742 te Dokkum, op 26-jarige leeftijd (1) met METJE FOKKES HAMERSMA, geboren te Dokkum, overleden op

vrijdag 12 januari 1776 aldaar. Uit dit huwelijk:
1 RINSKE, geboren Dokkum, gedoopt zondag 23 december 1742.
2 FOKKE KLASES, volgt onder A-IV-b.
3 SIJMEN CLAESES, geboren te Dokkum, gedoopt op dinsdag 17 sept. 1748 aldaar, overleden voor 1750 aldaar, hoogstens 2 jaar oud.
4 SIJMEN CLAESES, geboren te Dokkum, gedoopt op woensdag 22 april 1750 aldaar, overleden aldaar.
5 WILLEMKE KLASES, geboren te Dokkum, gedoopt op zondag 9 april 1752 aldaar, overleden voor 1756 aldaar.
6 SIJMEN KLASES, volgt onder A-IV-c.
7 WILLEMKE KLASES, volgt onder A-IV-d.
Hij is getrouwd (2) Dokkum, zondag 15 december 1776, 60-jaar oud met PYTTJE JANS YDDEMA, geboren en overleden te Dokkum.

A-III-c TJERK ALLES. Hij is getrouwd op dinsdag 25 februari 1738 te Akkerwoude met HISKE MARTENS. Uit dit huwelijk:
1 PYTTJE TJERKS, geboren in 1728 te Damwoude, overleden op 9 nov. 1811 te Dokkum, 83 jaar oud.
2 ALLE TJERKS, gedoopt op donderdag 25 december 1738 te M'woude. overleden op zaterdag 1 december 1810 te Dokkum.
3 MARTEN TJERKS, gedoopt op zondag 26 februari 1741 te M'woude.
4 JAN TJERKS OSINGA, geboren in 1744 te Murmerwoude, gedoopt aldaar, overleden in 1809 te Aalsum, 65 jaar oud.
Hij is getrouwd op maandag 15 mei 1769 te Foudgum, op 25-jarige leeftijd met SIJBRIGJE JOCHUMS HAAKMA, volgt onder A-IV-a.
5 GEERTJE TJERKS, geb. Murmerwoude, ged. op zondag 29 januari 1747.
6 JACOB TJERKS, geb. Akkerwoude, ged. zondag 12 oktober 1749 aldaar.
7 FOKKE TJERKS.

A-III-d JOHANNES BARTELES, geboren in 1718. Hij is getrouwd in 1751, op 33-jarige leeftijd met TRIJNTJE EELKES. Uit dit huwelijk:
1 BARTELE JOHANNES (VAN DER MEY), volgt onder A-IV-e.

A-III-e TOUSSIJN AUKES WEILAND. Toussijn en Eeke hadden twee kinderen. Dirkje, die later huwde met Johannes Sijbes; zij kregen o.a. een dochter Eeke, geboren op 5-7-1777 te Dokkum die werd gedoopt op 13-7-1777 in de NH kerk te Dokkum. En Auke die trouwde met Willemke Osinga. Hij was gehuwd met EEKE GERLOFS. Uit dit huwelijk:
1 AUKE TOUSIJN WEILAND. Hij is getrouwd in 1782 te Dokkum met WILLEMKE KLASES, volgt onder A-IV-d.

A-IV-a SIJBRIGJE JOCHUMS HAAKMA, dochter van Jochum Jans (A-III-a) en Aaltje Martens, geboren te Foudgum, gedoopt op zondag 14 januari 1748 aldaar, overleden op woensdag 16 februari 1831 te Dokkum, 83 jaar oud. Zij is getrouwd op maandag 15 mei 1769 te Foudgum, op 21-jarige leeftijd met JAN TJERKS OSINGA (25 jaar oud), zoon van Tjerk Alles (A-III-c) en Hiske Martens, geboren in 1744 te Murmewoude, gedoopt aldaar, overleden in 1809 te Aalsum, 65 jaar oud. Uit dit huwelijk:
1 TJERK JANS OSINGA, geboren op donderdag 8 februari 1770 te Dokkum, overleden op vrijdag 15 mei 1835 aldaar, 65 jaar oud. Hij is getrouwd op zondag 10 november 1805 te Aalsum, op 35-jarige leeftijd met SJOERDJE ALBERTS VAN DER WOUDE (24 jaar oud), geboren in 1781 te Ferwerd, overleden op maandag 14 november 1859 te Dokkum.
2 AALTJE JANS OSINGA, geboren te Dokkum, gedoopt op vrijdag 27 september 1771 aldaar, overleden op dinsdag 13 december 1853 aldaar, 82 jaar oud. Zij is getrouwd op zondag 14 mei 1797 te Engwierum, op 25-jarige leeftijd (1) met JOCHUM JANS HAAKMA. Zij is getrouwd (2) op donderdag 28 januari 1819 te Aalsum, met BAUKE SCHELTIS MIEDEMA, geboren in 1775 te Aalsum.
3 JOCHUM JANS OSINGA, geboren op woensdag 29 september 1773 te Aalsum, overleden op zondag 16 februari 1851 aldaar.
4 REINDERT JANS OSINGA, geboren op donderdag 21 september 1775 te Aalsum, overleden op dinsdag 29 maart 1842 aldaar, 66 jaar oud.
5 HISKE JANS OSINGA, geboren op woensdag 10 september 1777 te Aalsum, overleden op maandag 7 januari 1861 aldaar.
6 IJSBRANT JANS OSINGA, geboren op dinsdag 19 oktober 1779 te Aalsum, gedoopt op zaterdag 25 december 1779 aldaar.
7 IETJE JANS OSINGA, geboren op woensdag 20 augustus 1783 te Aalsum, overleden op maandag 8 december 1862 te Dokkum.
8 GEESKE JANS OSINGA, geboren op zaterdag 16 april 1785 te Aalsum, overleden op maandag 27 november 1848 te Dokkum.
9 JACOB JANS OSINGA, geboren op zondag 5 augustus 1787 te Aalsum, overleden op woensdag 17 januari 1827 aldaar, 39 jaar oud.
10 FOKKE JANS OSINGA, geboren op zaterdag 29 mei 1790 te Aalsum, overleden op donderdag 23 december 1841 te Anjum, 51 jaar oud.
11 FRANS JANS OSINGA, volgt onder A-V-a.

A-IV-b FOKKE KLASES, zoon van Claes Sijmens (A-III-b) en Metje Fokkes Hamersma, geboren op zaterdag 12 oktober 1743 te Dokkum, gedoopt op zondag 16 mei 1745 aldaar, brouwer, overleden woensdag 11 maart 1812 te Dokkum, 68 jaar oud, overleden te Dokkum op het adres "Lageweg C142".

Deed belijdenis op 30-4-1794 in de Ned. Herv.kerk te Dokkum. Hij is getrouwd op zondag 19 januari 1766 te Dokkum, op 22-jarige leeftijd met JANKE DURKS (26 jaar oud), geboren in 1740 te Dokkum, overleden op woensdag 9 juli 1800 aldaar, 60 jaar oud. Overlijden wordt ook de datum genoemd van 01-05-1813 te Dokkum. Uit dit huwelijk:
1 KLAAS FOKKES OSINGA, volgt onder A-V-b.
2 DIRK FOKKES OSINGA, geboren op zondag 10 juli 1768 te Dokkum, gedoopt op zondag 17 juli 1768 aldaar, overleden voor 1769.
3 DURK FOKKES OSINGA, volgt onder A-V-c.
4 SIJMEN FOKKES OSINGA, geboren op donderdag 26 maart 1772 te Dokkum, gedoopt op zondag 29 maart 1772 aldaar, overleden voor 1774, hoogstens 2 jaar oud.
5 SIJMEN FOKKES OSINGA, geboren op maandag 10 januari 1774 te Dokkum, gedoopt op zondag 23 januari 1774 aldaar, overleden dinsdag 6 oktober 1795 aldaar, 21 jaar oud ongehuwd.
6 TJIPKE FOKKES OSINGA, volgt onder A-V-d.
7 EERNST FOKKES OSINGA, geboren op maandag 10 januari 1780 te Dokkum, gedoopt op zondag 23 januari 1780 aldaar.
8 METJE FOKKES OSINGA, volgt onder A-V-e.

A-IV-c SIJMEN KLASES, zoon van Claes Sijmens (A-III-b) en Metje Fokkes Hamersma, geboren op vrijdag 1 februari 1754 te Dokkum, gedoopt zondag 10 februari 1754 aldaar, overleden op maandag 6 oktober 1834 te Dokkum, op huisadres B147. Hij is getrouwd in 1777 te Dokkum, op 23-jarige leeftijd (1) met IEBELTJE HARMENS, overleden op maandag 29 juli 1793 te Dokkum. Uit dit huwelijk:
1 KLAAS SIJMENS OSINGA, volgt onder A-V-f.
2 HARMEN SIJMENS OSINGA, geboren op vrijdag 17 november 1780 te Dokkum, gedoopt op woensdag 22 november 1780 aldaar.
3 METJE SIJMENS OSINGA, volgt onder A-V-g.
4 PIETJE SIJMENS OSINGA, geboren op zondag 12 november 1786 te Dokkum, gedoopt op zondag 26 november 1786 aldaar, overleden op zondag 12 augustus 1838 te Dokkum,A152, 51 jaar oud. Zij is getrouwd op zondag 10 mei 1807 te Dokkum, op 20-jarige leeftijd (1) met PIETER WIEBES KEUNING, overleden in 1828 te Dokkum. Zij is getrouwd op zondag 10 april 1831 te Dokkum, op 44-jarige leeftijd (2) met ANDRIES PIETERS FEENSTRA, kastelein.
5 HARMKE SIJMENS OSINGA, geboren op dinsdag 21 september 1790 te Dokkum, gedoopt op zondag 10 oktober 1790 aldaar. Zij was gehuwd met HENDRIK GEERTS BROUWER, geboren 1790 te Oldemarkt,

timmerman. Gewoond aan de Markt 81 te Dokkum. Hij is getrouwd op zondag 9 maart 1794 te Dokkum, op 40-jarige leeftijd (2) met AALTJE JANS (35 jaar oud), geboren in 1759 te Dokkum, overleden op woensdag 11 februari 1801 aldaar.

6 JAN SIJMENS OSINGA, volgt onder A-V-h. Hij is getrouwd op 9-12-1804 te Dokkum, op 50-jarige leeftijd (3) met ANTJE DURKS.

A-IV-d WILLEMKE KLASES, dochter van Claes Sijmens (A-III-b) en Metje Fokkes Hamersma, geboren te Dokkum, gedoopt op woensdag 3 maart 1756 aldaar, overleden op donderdag 20 oktober 1825 aldaar. Zij is getrouwd in 1782 te Dokkum, op 26-jarige leeftijd met AUKE TOUSIJN WEILAND, zoon van Toussijn aukes Weiland (A-III-e) en Eeke Gerlofs.

Uit dit huwelijk:

1 METJE AUKES WEILAND, geboren op zaterdag 25 juli 1778 te Dokkum, gedoopt op zondag 2 augustus 1778 aldaar.

2 EEKE AUKES WEILAND, geboren op donderdag 29 mei 1783 te Dokkum, gedoopt op maandag 9 juni 1783 aldaar.

3 TOUSSIJN AUKES WEILAND, geboren op dinsdag 6 februari 1787 te Dokkum, gedoopt op zondag 11 februari 1787 aldaar.

4 DIRKJE AUKES WEILAND, geboren in 1796 te Dokkum, overleden op dinsdag 30 augustus 1859 aldaar, 63 jaar oud. Zij bleef ongehuwd.

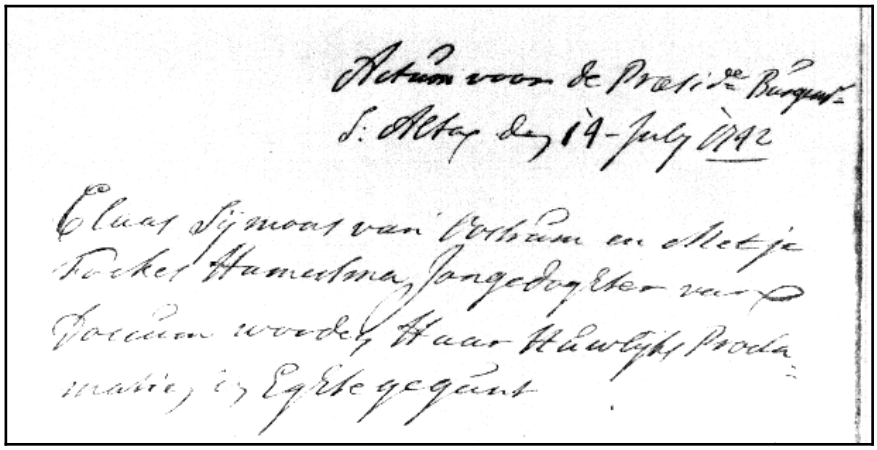
Huwelijksproclamatie van A-III-b CLAES SIJMENS en METJE FOKKES HAMERSMA.

KWARTIERSTAAT JOHANNES BLOM

Lisette Meindersma ([redacted]

Hiernaast: Johannes Blom
Onder: Sophie Hunnerson

--I--

1. **Johannes Blom,** * 17.9.1887 Lioessens, † 30.9.1972 Oude Pekela, arb., landb.(Vlagtwedde, 1911). x16.12.1911 Vlagtwedde, Sophia Margaretha Hunnerson, *7.10.1880 Beerta-Oudedijk, †5.1.1962 Vlagtwedde.

--II--

2. **Hendrik Blom,** * 23.12.1859 Lioessens, † 15.2.1935 Ee, boerenknecht (Niawier, 1885). x 9.5.1885 Oostdongeradeel
3. **Sjoerdtje Johannes Woudwijk,** *5.10.1859 Nes, † 6.2.1907 Lioessens.

--III--

4. **Bauke Hanzes Blom,** * 23.11.1824 Morra, † 2.8.1860 Lioessens, arbeider, gardenier. x 18.4.1857 Oostdongeradeel
5. **Antje Hendriks Elzinga,** *14.6.1833 Lioessens, † 17.3.1916 Ee.
6. **Johannes Theunis Woudwijk,** *17.10.1821 Lioessens, † 19.1.1901 Lioessens, arb. (Lioessens, 1842) x26.11.1842 OD
7. **Froukje Engberts Kuipers,** * 28.11.1817 Holwerd, † 30.9.1890 Paesens.

--IV--

8. **Hans Jans Blom,** * 8.7.1785 Lioessens, ~14-7-1785, † 25.1.1851 Morra, boerenknecht (Morra, 1814), arbeider (1851). x 4.2.1814 mairie Anjum

9. **Trijntje Sijbes Botma,** * 4.3.1792 Engwierum, ~ 11.3.1792, † 12.6.1856 Morra, boerendienstmeid.

10. **Hendrik Fetzes Elzinga,** *22.2.1804 Oosternijkerk, † 16.12.1834 Oosternijkerk, gardenier en schipper te Lioessens, x 22.5.1828 Metslawier

11. **Aafke Jans de Jong,** * 18.9.1803 Anjum, † 5.9.1873 Anjum.

12. **Teunis Harkes Woudwijk,** * 1789 Optwijzel, † 4.10.1836 Lioessens, arbeider te Lioessens, x 2.12.1810 Lioessens

13. **Leentje Johannes Holdinga,** * 13.5.1792 Lioessens, † 10.7.1873 Paesens, arbeidster.

14. **Engbert Hendriks Kuipers,** * 2.6.1778 Blija, ~ 28.6.1778, † 5.9.1841 Holwerd, arbeider (Holwerd, 1812, 1837), doodgraver (Holwerd, 1841). x 19.5.1799 Holwerd

15. **Sjoerdtje Douwes Douma,** * 24.7.1774 Nijkerk, † 13.4.1837 Holwerd.

--V--

16. **Jan Jurris Blom,** * 9.9.1742 Lioessens, † 30.4.1816 Lioessens, arbeider te Lioessens. x 8.7.1781 Lioessens

17. **Trijntje Hanzes Blom,** * 1755/6 Lekkum, † 24.6.1819 Lioessens, huisnummer 42, arbeidster.

18. **Sybe Hendriks Botma,** * ca. 1750 Engwierum. x 8.5.1774 Engwierum

19. **Baukje Jans,** ca. 1750.

20. **Fetse Jacobs Elzinga,** ~ 20.10.1771 Lioessens, † 5.7.1854 Lioessens, landbouwer te Lioessens. x 23.3.1794 Morra

21. **Baukje Hendriks Dijkstra,** * ca. 1770 Morra, † 27.3.1824 OD

22. **Jan Edes de Jong,** * 13.11.1763 Anjum, † 4.11.1826 Oosternijkerk, gardenier te Anjum en Lioessens. x 5.7.1801 Anjum

23. **Antje Jacobs Rijpma,** *1780/1 Zeerijp, †17.2.1872 Oosternijkerk.

24. **Harke Baukes Woudwijk,** * 1764 Zwaagwesteinde/Westerende, † 16.11.1826 Optwijzel, arbeider Optwijzel. x 18.2.1787 Damwoude

25. **Minke Teunis Zijlstra,** * 1758 Zwaagwesteinde, † 9.11.1826 Optwijzel "in een hutte".

26. **Johannes Sytzes Holdinga,** * 13.8.1769 Morra, † 10.1.1832 Lioessens, herbergier, kastelein te Lioessens. x 2.6.1791 Lioessens

27. **Antje Kornelis,** ~ 20.6.1762 Oosternijkerk, † 6.6.1827 Lioessens.

28. **Hendrik Engberts Kuipers,** ca. 1750, van Ferwerd, arbeider te

Blija. x 19.4.1778 Blija

29. **Eelkje Reinders Radersma,** ~ 28.6.1750 Holwerd, † 16.8.1824 Holwerd.

30. **Douwe Wietses Douma,** * ca. 1745. x 16.5.1773 Niawier

31. **Antje Popkes Vriesema,** ~ 13.2.1752 Twijzel, † 25.8.1835 Twijzel.

--VI—

32. **Djurre Arends Blom,** * ca. 1695 Lioessens. x 17.4.1729 Lioessens

33. **Aaltje Dirks,** * verm.Lioessens.

34. **Hans Sytses Blom,** * ca. 1730 Opeinde, † voor 1819 verm. Metslawier. x 16.8.1750 Oudega

35. **Antje Hanzes,** ~ 4.1.1728 Noorderdrachten, † voor 1819.

40. **Jacob Martens Elzinga,** ~ 31.8.1738 Lioessens, † jan. 1805 Paesens of Lioessens, voerman, schoenmaker. x 28.6.1761 Lioessens

41. **Neeltje Durks Elzinga,** * ca. 1743 Nes of Lioessens, † 17.4.1822 Morra/Lioessens.

42. **Hendrik Eintes.**

43. **Grietje NN.**

44. **Eede Klaases de Jong,** ~ 14.12.1732 Anjum. x 18.5.1755 Anjum

45. **Antje Jans,** van Anjum.

46. **Jacob Jans Rijpma,** * ca. 1750. x

47. **Aafke Dirks?**

48. **Bauke Jurjens,** * ca. 1730, van Ternaard. x 30.5.1756 procl. Ternaard; huwelijk te Oosternijkerk

49. **Minke Harkes,** * ca. 1730, van Oosternijkerk.

50. **Teunis Klazes,** * ca. 1730, verm. Zwaagwesteinde, arbeider te Zwaagwesteinde.

51. **Saakje Teunis,** * ca. 1730 Zwaagwesteinde, arbeidster te Zwaagwesteinde.

52. **Sietse Oebeles Holdinga,** ~ 2.8.1739 Westergeest. x 6.11.1768 Morra

53. **Leentje Johannes,** ~ 11.11.1746 Ee.

54. **Kornelis Sipkes,** * ca. 1730.

55. **Trijntje Gerrits,** * ca. 1730.

58. **Reinder Andries,** ~ 9.2.1716 Holwerd, meesterkuiper. x 15.5.1746 Holwerd

59. **Renske Jans,** * ca. 1720, verm. Holwerd.

60. **Wytse Douwes.**

61. **Sjoertje Sicces.**

62. **Popke Martens,** ~3.4.1728 Twijzel.

63. **Vroukje Binnes,** ~5.7.1728 Twijzel.

--VII--

70. **Hans Hendriks,** * ca. 1695, van Drachten. x 3.8.1717 Drachten
71. **Jansen Jans,** ~ 15.9.1700 Drachten.
80. **Marten Jacobs Elzinga,** * ca. 1710.
81. **Martzen Sijbes,** * ca. 1710.
82. **Durk NN,** * ca. 1728, stoelwinder.
83. **Grietje NN,** * ca. 1728.
88. **Klaas Ædes de Jong,** * 4.10.1705 Anjum. x 3.6.1730 Anjum
89. **Beerntje Dirks,** ~ 11.12.1707 Anjum.
104. **Oebele Sydses,** * ca. 1722 Anjum.
106. **Johannes Jans,** van Ee. x 16.1.1746 Ee
107. **Trijntje Johannes,** van Ee.
116. **Andris Geerts Lap,** * ca. 1675, van Holwerd. x 10.12.1702 Hiaure
117. **Eelkje Reinders,** van Bornwird.
124. **Marten Popkes,** * ca. 1696.
125. **Binne Annes.**

--VIII--

142. **Jan Hendriks Eppinga,** * ca. 1674, van Drachten. x 30.4.1699 Drachten
143. **Antje Alofs,** ~ 24.9.1676 Drachten.
176. **Eede Beerns de Jong,** * ca. 1680, van Anjum. x 6.8.1704, bevestiging te Anjum
177. **Fettje Klazes,** * ca. 1680, van Ee.
178. **Dirk Ates,** * ca. 1675, van Anjum. x 4.2.1698 Anjum
179. **Antje Sypts,** * ca. 1682, van Anjum.
208. **Syds Ubles,** ~ 28.8.1698 Morra, boer te Anjum. x 12.12.1721 Anjum
209. **Riensck Jans,** ~ 25.6.1699 Anjum.
248. **Popke Bartel,** ~ 18.2.1666 Optwijzel.
249. **Wytske Martens,** ~17.2.1660 Twijzel.

--IX--

286. **Aelff Jans,** * ca. 1650, van Drachten, glazenmaker. x 11.7.1675 Drachten
287. **Auck Alberts,** * ca. 1650, van Drachten.
352. **Beern Janssens,** * ca. 1660, van Anjum. x 4.5.1684 Ee (3e procl.)
353. **Jansen Frankcks,** ca. 1660, van Ee.
416. **Uble Sydes,** * ca. 1659 Morra, herbergier. x 1684 Morra
417. **Trijntje Baukes,** * ca. 1663 Morra.

496. **Bartel Popkes,** * ca. 1640, ~ 18.8.1665 Optwijzel (doop op belijdenis). x ca. 1665
497. **Trintie Jans,** ~ 18.8.1665 Optwijzel (doop op belijdenis).
498. **Marten Jensen Roelsma,** * ca. 1635.

--X--

832. **Syds Ubles,** * ca. 1632 Morra, koopman. x ca. 1657 Morra
833. **Trijntje Andries,** * ca. 1635 Morra, † 1669/70 Morra.
992. **Popke Bartels,** * ca. 1605.
993. **Tial Auckedr.**
996. **Jente Jentes Roelsma.** x ca. 1630
997. **Jelsk Martens.**

--XI--

1984. **Bartel Jans,** * ca. 1575. x ca. 1600
1985. **Gees Popkes.**

Bovenstaande is een gedeelte uit "Kwartierstaat van Pieter Johannes Blom" samengesteld door E. A. Meindersma, 6-3-2003. Het is uitgegeven in eigen beheer, beslaat 61 bl A4 in twee kolommen gedrukt. Het is verluchtigd met talrijke foto's van personen en dorpsgezichten, bijzonderheden van dorpen, arbeidsverhoudingen, ook van buitenlandse plaatsen van herkomst.
(aanwezig in bibliotheek Hist. Ver. NOF, geschenk van de schrijfster)

EVEN VOORSTELLEN

Jan de Jager ([redacted]

Mijn naam is Jan de Jager en sinds mijn geboorte in 1953 woon ik in Dokkum. Ik ben gehuwd en heb drie opgroeiende kinderen van 13, 18 en 21 jaar. Mijn werk is al 25 jaar in het voortgezet onderwijs. En mijn hobby's zijn tuinieren en genealogie. Al bijna 10 jaar ben ik bezig met het uitzoeken van de families van mijn vaders kant en een paar jaar later ook van mijn moeders kant; de Hellinga's. Volgend jaar hoop ik dat mijn boek waaraan ik nu werk over de Hellinga's uit komt. De drukker is al langs geweest en gaat een paar proefdrukjes maken en vertelde me dat het wel twee banden moeten worden. (Ik bezit ruim 25000 namen) Ik hoop voor de vereniging me bezig te houden met PR en aanverwante zaken. Tevens heb ik de aanmaak en verspreiding van de CR rom op me genomen.

JAN RIENKS VAN DER LEY
Chirurgijn in het leger van Napoleon

J.A.Paasman ([redacted]

Tijdens de veldtochten van Napoleon sneuvelden duizenden op de vele slagvelden. Nog zoveel meer werden gewond. Behalve tijdens de veldtocht naar Rusland in 1812 werden zij niet aan hun lot overgelaten. Zo goed en zo kwaad als het ging werden zij naar een militair of ander hospitaal vervoerd en daar verzorgd. Van het laatste moeten wij ons geen grote voorstelling maken. Er zullen heel wat ledematen zonder narcose geamputeerd zijn. Het is bekend dat de hygiëne daarbij ver te zoeken was. Het slachtoffer moest wel een ijzeren gestel hebben om een amputatie te overleven. Van meer dan 4.000 Nederlanders die onder Napoleon hebben gediend, is bekend dat zij in een hospitaal zijn overleden. Hun doodsberichten zijn in het Nationaal Archief te Den Haag te vinden. In vele gevallen wordt als doodsoorzaak opgegeven: fièvre (koorts). Zelfs in de Eerste Wereldoorlog kwam wond-infectie nog in militaire hospitalen voor. Het zal duidelijk zijn dat Napoleon behalve aan soldaten ook gebrek aan chirurgen kreeg.

Zo deed de Franse keizer een beroep op zijn prefecten in hun departement na te gaan wie voor een medische functie in het leger in aanmerking zou kunnen komen. Het liefst aan een universiteit afgestudeerde medici. Uitschot was er genoeg. De prefect van het departement Friesland, Johan Gijsbert Verstolk van Soelen, wendde zich daarop in april 1813 tot de illustere Medicinale Jury en Medici van het militaire hospitaal te Leeuwarden (gevestigd in de nog bestaande Infirmerie aan de Wissesdwinger). Verstolk vroeg een voordracht te maken van vier geneesheren die geschikt zouden zijn als geneesheer te velde.
Het was met grote schroom dat de jury in haar brief van 3 mei 1813 een voordracht van vier personen deed. Vermoedelijk was de schroom niet zo groot als de jury deed voorkomen. Aan het einde van de brief voegden zij er ongevraagd nog twee namen aan toe. Een van hen was Jan Rienks van der Ley, chirurgijn te Lieve Vrouwenparochie. Jan Rienks was geboren te Marrum op 9 juni 1792 als zoon van Rienk Jans van der Ley mr. chirurgijn te Ferwerd en Hiltje Daams Gelder. Hij was getrouwd op 25 april 1813 in de mairie Lieve Vrouwenparochie met Botje Allards Bekius. Op 29 juli 1812 wordt op zijn naam een paspoort afgegeven met een geldigheidsduur van een jaar voor een reis van Vrouwbuurt naar Groningen en elders. Ook zijn signalement wordt op het paspoort vermeld. De reden van dat paspoort is niet bekend.

Paspoort van Jan van der Ley met een geldigheidsduur van één jaar voor een reis van Vrouwbuurt naar Groningen of elders. Let op de ingeknipte kartelrand aan de linkerzijde. Het daarin passende gedeelte bleef bij de verstrekker van het paspoort. In dit geval de maire van Vrouwbuurt R.F.de Jong. Zo kon bewezen worden dat het paspoort echt was.(bron:Tresoar locatie ryksargyf toegang 332-18 nr.54)

De par l'Empereur et Roi.

Uit de bewaard gebleven correspondentie blijkt dat de maire (burgemeester) van Vrouwbuurt hemel en aarde heeft bewogen om Jan Rienks voor zijn gemeente te behouden. Overigens zonder succes. Jan Rienks werd als aide (assistent) chirurgijn-majoor ingedeeld bij het 61e Regiment Infanterie van Linie dat eerst in de buurt van Hamburg was gelegerd doch waarschijnlijk later in Hamburg zelf. Na capitulatie van deze stad is Jan Rienks omstreeks juni 1814 huiswaarts gekeerd. Er is een vrijgeleide bewaard gebleven getekend te Deventer op 20 juni 1814. Daarin wordt hem toestemming verleend om komende van Hamburg per capitulatie zich naar Leeuwarden te mogen begeven.

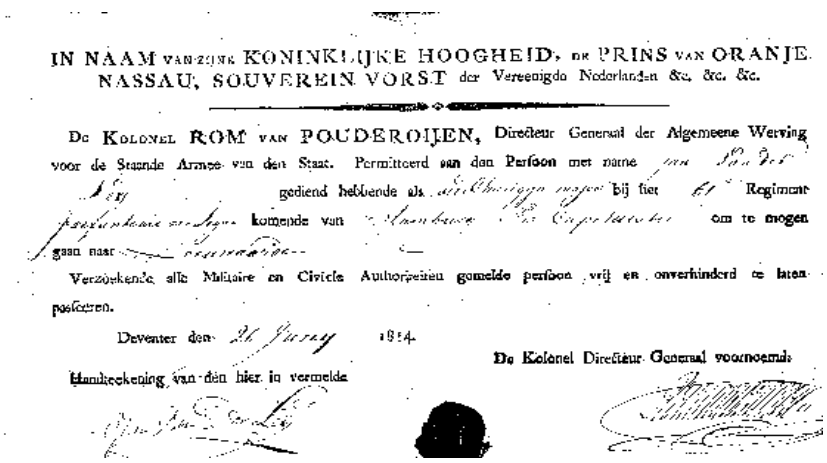

IN NAAM VAN ZIJNE KONINKLIJKE HOOGHEID, DE PRINS VAN ORANJE NASSAU, SOUVEREIN VORST der Vereenigde Nederlanden &c. &c. &c.

De KOLONEL ROM VAN POUDEROIJEN, Directeur Generaal der Algemeene Werving voor de Stande Armee van den Staat. Permitteerd aan den Persoon met name gediend hebbende als bij het Regiment komende van om te mogen gaan naar

Verzoekende alle Militaire en Civiele Authoriteiten gemelde persoon vrij en onverhinderd te laten passeeren.

Deventer den 26 Juny 1814.

De Kolonel Directeur Generaal voornoemd.

Handteekening van den hier in vermelde

Voor zover bekend is van hem alleen de hieronder weergegeven brief die hij op 4 september 1813 te Lauenburg aan zijn vrouw, ouders en schoonouders schreef, bewaard gebleven. Evenals in soldatenbrieven wordt daarin veel aandacht besteed aan het eten.
In tegenstelling tot die van Jan Soldaat kan gezegd worden dat de dis van Jan Rienks rijk voorzien was. Het enige dat hij met Jan Soldaat gemeen had was dat ook hij geen soldij kreeg.

Lauenbourg den 4 september 1813
Weleerwaarde en teder geliefde vrouw, ouders en schoonouders !

Ik heb Uld (Ulieden) letteren gedagteekend den 6 augustus op den 2 september wel ontvangen. Hoe aangenaam mij dezelve geweest zijn is ligt te denken want het zijn de eerste geweest welke ik nog van Uld heb ontvangen. De brief welke post restant op Hamburg geadresseerd is heb ik nog niet ontvangen. Zeer aangenaam waar het mij dat Uld allen nog gezond waaren. Ik ben thans ook Goddank zoo gezond als een vis. Maar wat het leven als militair aangaat daar krijg ik nooit zin aan.
Van Luneburg zijn wij al een week of 2 weest. Wij zijn vandaar masseert op Winsen. Van Winsen op Lauenbourg en van daar op Boizenbourg en thans zijn wij weer te Lauenbourg. Ik heb het nog nergens beter hat als te Boizenbourg, Daar dronk ik morgens als ik opstond goede koffier met zoo veel broodzuiker als mij luste. En dan 10 uur dan bragten ze mij koud gebraden vlees en wittebrood en een vles wijn op mijn kamer. Dan een uur atten wij en dat ook niet voor de poes waar en dan had ik een vles wijn aan de eenen kant van mij staan en een vles best bier aan den anderen kant.

Dan 4 uur dronk ik weer koffie en broodzuiker zoo als vooren. Dan avonds agt uur of 9 dat atten wij weer zo op den zelfden manier als middags. Dat men deed anders haast niet als eeten en drinken. Daar zijn wij elf dagen geweest. Maar wij hebben het weer moeten verlaaten. Wij laggen er met een hondert man of 4. Wij zijnder de avonds om 10 uur met stillen trommen uitgemasseerd en de nagts om 2 uur waaren er al een groot 1000 kozakken in. Derhalve kunnen Uld wel denken dat wij gedugt in 't gevaar geweest zijn en in het masseeren ook want het is 3 uuren van Lauenbourg. En het is allemaal bossen en bergen en daar ben die kozakken altoos in nagts en daags. In die bossen daar houden zig ook veel wilde zwijnen en herten in op. Zoo ze mij verteld hebben edog ik heb er er nog geen gezien.
Wij leggen thans hier met zoon 17 a 1800 man. De kozakken laten zig hier alle dagen zien op een afstand. Wij leggen op een berg waar op wij tenten van stroo gemaakt hebben waar in wij slaapen. Eten doen wij in de stad of wij laten het ons in bifak op den berg brengen. Het eten dat wij krijgen is ook zeer goed.
Wat de oorlog aangaat dat weet gelieden misschien net zoo als goed als ik dat het den keizer zeer voordelig gaat. De Oostenrijkers zoo men zegt beginnen nu ook teegen de russen. Men begint hier ook weer eenig zints.
Wat te spreeken van vrede. Ik hoop dat God zal geeven dat het deur gaan mag.
Wat het land hier aanbelangt, dat is zeer bergagtig. Edog de veldvruchten dat kan nog wel. Rogge en hawer wordt hier zeer veel gebouwd en aardappels ook. Wat de stad aanbelangt die is zeer zeldzaam. Daar zijn huizen met 2 verdiepingen dus die zijn niet klein en dan naast of in die zelfde streek zijn huizen die de vondamenten hooger zijn als de schoorsteens van de anderen.
Ul schrijft mij dat Uld ongerust waar dat de chirurregin major kwaad waar dat hij mij niet verstond. Maar dat is niets. Hij waar niet kwaad op mij. De voogels welke ik hier nog gezien heb, hebben wij ook in Holland.
Wat het voorweg komen aanbelangt daar zien ik hier niet veel ligt in omreeden zij zeggen mij dat het hangt. maar alleenig van de menister af dus als het niet in Parijs kan bewerkt worden dan zien ik er voor eerst nog geen ligt in. Edog het moet volstrekt altoos zijn tijd wat hebben. Traktement heb ik nog niets ontvangen.
Zij hier mee dan hartelijk van mij gegroet en teken mij met veel agting Uld man , zoon en en schoonzoon.

Vooral de groetenis
Aan onze familie en goede
Vrienden die na mij vragen

J.R.vd Ley
aide chir.major bij het
61 Regiment van Ligne, 1e bataljon

PS Zoo het mogte gebeuren
dat gelieden in een of 9 a 10 a 14 geen brief kreegen, wees daarom niet ongerust zo wij hier wat blijven, dan zal ik spoedig weer schrijven. Maar als wij nu eens hooger op gaan daar geen posten op Holland rijden dan is het ook niet mooglik dat ik Uld enige mijne letteren kan doen geworden want wij zijn hier in viands land.

NB Het regiment verbleef 2 weken te Lünenburg en ging vandaar naar Winsen (z.o. van Hamburg a.d. Luhe). Daarna naar Lauenburg aan de Elbe en oostwaarts naar Boizenburg eveneens aan de Elbe en vandaar terug naar Lauenburg.

Bronnen:
Tresoar locatie ryksargyf toegang 332-18 nr.56; toegang 8 inv.nrs. 4037 nr.84; 4038 nr.43 en 4046 nr.53; burgerlijke stand gemeente Het Bildt mairie Lieve Vrouwenparochie huw.akte 1813 nr.4

MIJN FAVORIETE VOOROUDER

Hemke Geerts Elzinga (1865-1950), prijskaatser en barbier uit Holwerd

R.R. van der Ploeg ([redacted]

Als schooljongen, zo rond 1950, heb ik 's zomers graag gekaatst; voor school en in het speelkwartier op het schoolplein van de Openbare Lagere School te Holwerd en na school op „it Keechje", op het plaatselijk kaatsterrein. Kaatsen was in die tijd populair bij ons; in 1949 immers werd Lammert Heeringa, de zoon van meester Heeringa, koning op de P.C. in Franeker en twee jaar later (in 1951) wonnen de Holwerder broers Pieter en Hiele de Haan („de Haantsjes") dit Wimbledon van de Friese kaatssport. Over de Haantsjes schreef Gerrit Lettinga in 2002 nog een heel boek.

In onze familie hadden wij ook een kaatskoning en vanzelfsprekend was hij (en is nog steeds) één van mijn favoriete voorouders. De man, die in onze familie als kaatser voor furore heeft gezorgd, was Hemke Geerts Elzinga (1865-1950). Hemke Geerts, zoals wij hem noemden, was een neef van mijn grootvader Gosling Wijbes Elzinga en we onderhielden hechte familiebanden. Hemke was van beroep barbier geweest en in mijn jonge jaren knipte hij bijvoorbeeld steeds het haar van mij en van mijn broer Gosling, hoewel hij toen al lang met pensioen was. Hemke Geerts zijn grote tijd als kaatser lag rond 1890.

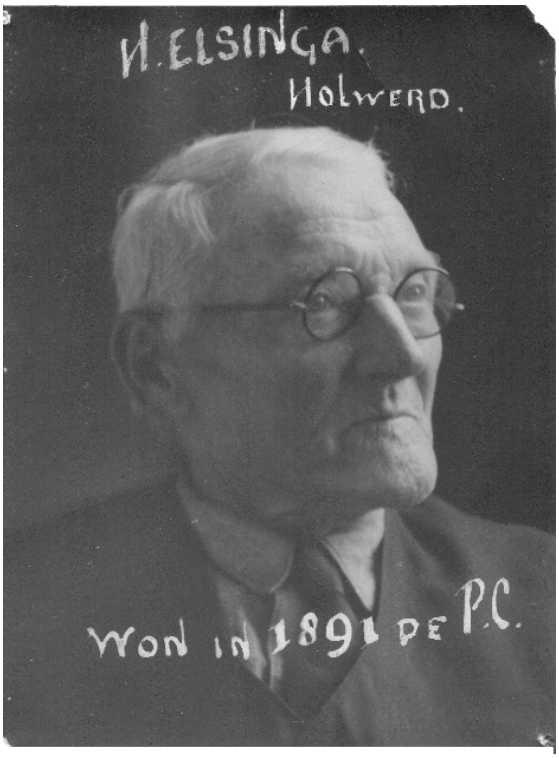

Hemke G. Elzinga, kaatskoning en barbier te Holwerd, Foto van het Kaatsmuseum in Franeker

Zo kaatste hij tussen 1889 en 1896 acht keer op de PC. In 1891 won hij, samen met zijn maten Johannes Anema uit Schingen en Cornelis van der Weg uit Tzummarum deze sinds 1853 traditionele kaatspartij. Ook in de jaren daarna blonk hij nog vaak uit in Franeker. Hemke was achterinse, met een geweldig sterke arm. Er wordt verteld, dat hij op zijn eerste PC, in 1889, in één partij 15 bovenslagen plaatste. Ds. Kalma (1961), in zijn klassieke boek „Kaetsen yn Fryslân“, noemt Hemke Geerts één van de beste kaatsers uit de laatste jaren van de 19de eeuw. Hemke zou met kaatsen waarschijnlijk nog meer bereikt hebben, als hij in de kaatshoek rond Franeker had gewoond. Vanwege het moeizame reizen, in een tijd zonder bus- en treinverkeer, kon Hemke slechts aan enkele grote wedstrijden per jaar in de kaatshoek deelnemen. Voor de deelname aan zo‘n kaatspartij in een dorp achter Leeuwarden was hij soms twee dagen onderweg: eerst een voetreis van Holwerd naar Birdaard, dan per beurtschip over de Dokkumer Ee naar

Leeuwarden, van Leeuwarden naar het betreffende dorp opnieuw te voet, de nacht na de kaatspartij meer recht dan slecht doorbrengend op het kaatsterrein of bij een boer in het hooi en de volgende dag te voet en per schip weer terug naar Holwerd!
In het zelfde jaar dat Hemke de PC won (1891) trouwde hij met Johanna Pieters Haistra, maar het echtelijk geluk duurde niet lang. Op 18 sep. 1898, na de geboorte van hun zoon Geert, kwam Johanna te overlijden, en zo bleef Hemke alleen met drie kleine kinderen achter. Met het kaatsen was het toen voorbij. Hemke hertrouwde niet, maar had voortaan een huishoudster. Ik herinner mij zijn huishoudster Tryntsje nog goed. Ze was goedig, maar wel een beetje eigenzinnig, en ze kon ongewild soms droog uit de hoek komen. Nadat Hemke in 1950 was gestorven, leefde Tryntsje nog een tijdje alleen, oud en gebrekkig (een hartkwaal en hoge bloeddruk), in hun huisje op „Fiifhuzen“ aan de Leeuwarder Weg. Op advies van de dokter moest ze zoutloos eten. Toen een buurvrouw uit medelijden met de oude vrouw een keer snert voor Tryntsje had gekookt en haar uitlegde dat het zoutloos was, antwoordde Tryntsje: „ Dat hindert neat, dan doch ik der sels wol in bytsje sâlt yn.“
In de oorlogsjaren, en ook nog daarna, wanneer Hemke ons het haar knipte, dan gebeurde dat bij Tryntsje in de huiskamer. Er werd een laken uitgespreid, waar een oude houten kapstoel op kwam te staan. Wanneer we klaar waren, nam Tryntsje het laken op, schudde het aan de voordeur uit, en klaar was de zaak. Met mij had Hemke weinig moeite, want ik zat stil. Mijn jongere broer Gosling was niet zo makkelijk, en werd daarom in een laken gewikkeld, zodat hij tenminste niet met de armen en benen kon slaan. Maar stilzitten deed hij desondanks niet; één keer heeft Hemke hem per ongeluk een schijfje van zijn kruin geschoren. Mijn broer had zijn leven lang een kale plek op zijn achterhoofd.
Hemke Geerts is overleden in Holwerd, en ligt daar begraven op het oude kerkhof. Kortgeleden kon ik met vreugde vaststellen, dat zijn graf met grafsteen nog steeds bestaat. Kaatsliefhebbers zullen het misschien op prijs stellen bij een bezoek in Holwerd aan het graf van deze kaatskoning van weleer nog een paar minuten in gedachten te kunnen vertoeven.

Literatuur:
Kalma, J.J. 1961. Kaetsen yn Fryslân. Utjown foar de Fryske Akademy bij T.Wever, Frjentsjer.
Lettinga, Gerrit. 2002. Kaatsen, meer dan kaatsen- de Haantsjes fan Holwert. Uitgeverij Spaarndam, Menaldum.

TJEERD PIETERS BRAAKSMA & **AKKE MARTENS GROEN**

Een foto uit ongeveer 1915 van het gezin van Tjeerd Braaksma en Akke Groen. Tjeerd en Akke traden op 27 november 1886 in Westdongeradeel in het huwelijk. De foto is afkomstig van een nazaat in Canada, Ontario: Hendrik (Hank) Metzlar, geboren 1919 (met dank aan C. vd Ploeg voor het bemiddelen). Hij schreef bij onderstaande foto:

"They are my wife's grandparents and her grandmother was wel known in Dokkum and Oost Dongeradeel. Her husband was not too strong and so his wife was selling fish all over town. My wife was named after her. The daughters all went to Germany in the season to work in the fisheries business".
Staand van links naar rechts:
Ynskje, Trijntje, Martje, Durkje, Moedertje en Pietje
Zittend van links naar rechts:
Wytske, Marten, Tjeerd, Akke en Jantje

HONGAARSE KINDEREN, reacties

Op de vraag van Hans Zijlstra naar het voorkomen van Hongaarse kinderen op foto's rond 1920, n.a.v. een foto van een Hongaars meisje in De Sneuper 72, kwamen vele reacties binnen, waarvan enkele werden geplaatst in het decembernummer. Ook daarna bleven reacties binnenkomen. Daarom heeft de redactie besloten om nog een aantal reacties te plaatsen om daarmee dit thema af te sluiten.

S. Wierstra, Dokkum.
Nog een kleine aanvulling op de verhalen over Hongaarse meisjes, die na de eerste wereldoorlog naar Nederland kwamen. In 1904 werd mijn moeder geboren in Rinsumageest (op 'e Geast) en raakte daar bevriend met het Hongaarse meisje Margit Izsaczkii. Mijn moeder leerde door haar tellen in het Hongaars en zong ook vaak voor ons als kinderen een van haar geleerd Hongaars versje. Margit was gehuisvest bij de familie Stulp in Rinsumageest. Voor zo ver ik mij kan herinneren woonde de familie Stulp schuin tegenover de Gereformeerde kerk op een hoekhuis en was de heer Stulp o.a. kantoorhouder van de P.T.T. Margit is in Friesland gebleven en woonde later in Drachten. Ik ben in het bezit van een mooie foto, waarop zij is afgebeeld met een strik in het haar, samen met mevrouw Stulp,1920.

M. Jellema Hantumerútbuorren.
Yn de Sneuper fan desimber 2004, steane ferskate reaksjes oer Hongaarske bern dy't yn Fryslân wienen. Jacobus Knol hat hjir in Frysk boek oer skreaun, "Tusken Boedapest en Burgerheide". De skriuwer hat gebrûk makke fan de oantekeningen, brieven, ensfh. fan Erzcebet Sztricsko, it Hongaarske famke, dy't de haadrol yn dit boek spilet.Yn 1998 is it boek útjûn troch de KFFB. ISBN 90-74918-19-0 , 216 pagina's

K. Veldhuis, Canada.
Lêsten wike lei it desimber nûmer fan De Sneuper yn'e bus. No't de bisite wer fuort is, ha ik it rêstich en mei nocht lêze kinnen en it is neffens my it moaiste en nijsgjirrichste eksimplaar oant no ta. Doch samar troch. Under oaren naam "Hongaarse Meisjes . ... " de oandacht. En dat sit sa:
Doe't ik yn 1965 foar MD ofstudearre, kaam ik fan Kingston nei London (Ontario) om it ferplichte jier as "yntern" op it Victoria Hospital te wurkjen. Op in kear hearde ik my oer de PA roppen en waard frege nei in bepaalde keamer te gean. Dêr kommen, frege ik wa't my ha moast en in man andere: "Hite jo Veldhuis?" Dat befêstige ik. "Dan ha ik jo pake kend". Doe kaam de aap ut 'e mouwe. It die bliken dat er nei de earste wrâldkriich as jonge út Hongarije nei Fryslân kommen wie, lykas folle oaren. Hy fertelde dat er yn Alde Skoat by buorlju fan Wieberen Atzes van Stralen en Lutske Jurrits Sytsema (pleechalders fan myn pake Atze Veldhuis) greatbrocht wie en dat in soan fan dy minsken mei in dochter fan Wieberen en Lutske troud wie. Wat my destiids opfoel wie it feit dat ik him, ien dy't myn pake kend hie, suver as earste op in frjemd plak tsjinkaam - de wrâld is dochs lyts.
Tenei haw ik der net sa folle, ja, hielendal net mear oer prakkesearre. As men jong is sjucht men dochs foarút. Us Mem hat doe wol neamd dat der yn har doarp (Garyp) ek wol bern út Hongarije wiene.
De reaksjes op Hans Zijlstra syn fraach hawwe dat moetsjen wer boppe wetter helle. No spyt it my dat ik net kontakt mei dy man holden ha. Ik kin syn namme net iens mear – lykas 'ships passing in het night'.

Zou de verspreiding van deze kinderen gegaan zijn zoals onderstaande advertentie in de Dockumer Courant(1920)van Duitse kinderen vertelt?
"Ingezetenen van Oostdongeradeel, die nog tijdelijk een DUITSCH KIND willen verzorgen, worden verzocht zich vóór of op DINSDAG 29 juni aan te melden bij den heer P. Reiding te Nijkerk met vermelding van hun naam, beroep en woonplaats en met opgave van geslacht en leeftijd van het gewenschte kind. De kinderen zullen vermoedelijk 18 Juli aankomen.

DE LAATSTE REIS VAN DE JEUNE HENRI

Klaas Leen ([redacted] Graag reacties !

Geen beschrijving van een stukje streekhistorie of genealogie. Maar in mijn ogen zeker de moeite waard om aandacht aan te besteden. Het gaat hier namelijk over een document (waarschijnlijk enig in zijn soort) dat bewaard wordt in het historisch archief van Ferwerderadiel. Iets wat mij in ieder geval nieuwsgierig heeft gemaakt om verder uit te zoeken. Hieronder vindt u mijn bevindingen. Op een later tijdstip zal dit verhaal in uitgebreide vorm (met transcripties, zeekaart, fotomateriaal en bronvermeldingen) verschijnen op www.erfskipterpdoarpen.nl.

Onder inventarisnummer C 1193 ligt in het gemeentearchief van Ferwerderadiel een scheepsjournaal. Dit scheepsjournaal is geschreven door stuurman F. Lammerts en beschrijft een drietal reizen. De eerste reis is in 1840 met de schoener Emanuel van Malderen en gaat van Adria naar Antwerpen. De tweede reis is in 1841 op het Hannoverse kofschip Debora Helena varende van Antwerpen naar Rostok. De derde reis is in 1841 met het Belgische smakschip Le Jeune Henry, onder leiding van kapitein Gerard Kuyper varende van Hamburg naar Antwerpen, geladen met stukgoederen. Maar waarom ligt dit journaal in dit archief? Hoe is dit hier terechtgekomen?

De geschiedenis van dit schip begint natuurlijk al veel eerder, namelijk bij zijn bouw in 1808. In dit jaar werd het schip in Vlaanderen gebouwd onder de naam “Zwaen”. Feitelijk gaat het hier niet om een smakschip (zoals de stuurman het noemt), maar om een Vlaamsche pleit. Beide soorten lijken veel op elkaar en zijn familie van de tjalk. Noch de werf, noch de eerste eigenaar zijn bekend.
In 1830 was het schip eigendom van A. Cassauwers en had als thuishaven Eikevliet (gelegen aan de Rupel, een bijrivier van de Schelde). In 1836 herdoopte hij het schip Jeune Henry (Jonge Hendrick). Drie jaar later, in 1839 ging het schip over in handen van G. Kuipers uit het plaatsje Boom (ook gelegen aan de Rupel) die het ook als kapitein voer. Onduidelijk is of hij alleen eigenaar was van het schip, of dat hij dit samen was met mevrouw Dansaert uit Brussel. Zij wordt in ieder geval in een bepaald document genoemd.
In zowel 1830 als 1836 werden grote(re) reparaties aan het schip

uitgevoerd en in 1840 werd het schip herbouwd door De Ceuster te Boom.

Het schip voer hoofdzakelijk tussen Antwerpen en Londen en vervoerde diverse produkten zoals koffie, suiker, rijst, katoen, hout, koper en tin. Soms ging de reis verder, tot Cork in Ierland of tot Hamburg. In 1831, toen de Schelde door de Nederlanders practisch gesloten was ingevolge de opstand door de zuidelijk Provincies, voer het schip meestal vanuit Oostende in plaats van uit Antwerpen.
In januari 1841 ging het niet goed met de Jeune Henry. Bij terugkomst vanuit Londen sloeg het schip na aanvaring met een ijsschots lek en zonk geheel. Met veel moeite kon het naar Antwerpen worden gesleept voor reparaties.
Op 11 september 1841 voer het schip van Antwerpen uit naar Hamburg met aan boord kapitein G. Kuper (48 jaar), stuurman Wolbert K. Schulte (35 jaar), een 41–jarige matroos, lichtmatroos Francois Schilders (20 jaar) en kok Corneille Roelants (21 jaar). Het schip meet 84 ton, heeft 1 dek en draagt 2 masten.

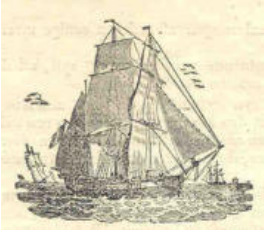
detail van de monsterrol

De monsterrol waaruit dit blijkt geeft een prachtige beschrijving van de rechten en plichten van de bemanning. Zo moet eenieder zich tevreden stellen met 2 lb vlees, 1 lb boter, 1 lb spek, 1 lb stokvis en 5½ lb brood per week.
In de periode 16 oktober tot en met 1 november 1841 werd het schip geladen en daags erna kwamen de loods en de havenmeester aan boord om het schip uit de haven te leiden en aan de dukdalven aan te leggen. Op woensdag 3 november werden om 7 uur 's morgens de touwen gelost en zeilde men de rivier af met een flauwe koelte (windkracht 1 Bfr). Het was mistig weer, zo erg zelfs dat men besloot om weer terug te keren. De volgende dag vertrok men opnieuw en om 12 uur kon de loods het schip verlaten. Later die middag moest men al weer voor anker gaan liggen.
Ook de volgende morgen wilde het niet echt vlotten, pas om 5 uur die middag kon men het anker weer lichten en zeilde men naar Cuxhaven. Daar ging men weer voor anker.
Zaterdags was het weer al wat beter. Nog niet veel wind, maar men kon

uitvaren en om 1 uur kon men het buitenvuurschip al peilen. 's Avonds trok de wind iets aan en kon men het vuur van Helgoland (toen Heiligland genoemd) peilen.
Zondags werd het weer slechter en besloot men om weer naar Cuxhaven terug te varen. Er werd veel water gemaakt. Dagen bleef het daarna stormen zodat men maar niet uit kon varen.
Vrijdag, 12 november werd het weer beter en om 1 uur 's middags besloot men de rede te verlaten en uit te zeilen. Om 8 uur werd Helgoland al weer gepeild en kregen west tot noordwesten wind. De wind haalde aan zodat meer zeil kon worden bijgezet. 's Nachts was er sprake van een vliegende storm (windkracht 11 Bfr) en was er een geweldig hoge zee. Het schip maakte steeds meer water en er moest continu gepompt worden. De wind nam uiteindelijk af, maar het vuurschip van de Elbe kon niet meer worden bereikt. Men wilde weer terug naar veiliger haven. Dat lukte niet zodat men genoodzaakt was om toch maar weer zeewaarts te gaan. Het journaal eindigt zaterdag 13 november met de notitie:"annemende koelte met veel regen en hoge zee het schip werkte zwaar kregen veel water over hielden de pomp gedurig gaande".
Bij de grietman van Ferwerderadeel werd als opperstrandvonder van de grietenij in de tweede helft van november melding gemaakt van het aanspoelen van enkele vaten blauwsel en Spaanse vlieg. Dit laatste vat (gebruikt voor medicijnen tegen blaasontsteking) was inmiddels aan het bederven gezien de stank welke er vanaf kwam.
Aan de Gouverneur van Vriesland werd toestemming gevraagd en verkregen om de vondsten te mogen verkopen.
Volgens de Leeuwarder Courant van eind november 1841 wordt melding gemaakt van aangespoeld wrakhout op Ameland en op 3 december 1841 staat in deze krant te lezen dat in het openbaar zal worden verkocht op 8 december twee vaten blauwsel, 1 vat Spaanse vlieg, 1 topzeils ra, 1 eiken dekbalkje en 2 greenen scheepsplanken. Alles uit zee aangespoeld ..... en waarschijnlijk herkomstig van het Belgisch Smakschip le jeune Henrij.
Ook in Belgische kranten wordt aandacht aan deze tragedie geschonken. Zo staat in de krant "Le Précurseur" van 7 december 1841 het volgende te lezen: "ONGEVALLEN
AMELAND, 28 nov. - Het schip, verondersteld JEUNE HENRI, kapitein Kuper, van Hamburg naar Antwerpen, gestrand in deze omgeving, is totaal vergaan [gebroken] - Enkele goederen werden op de oever gevonden. - Men betreurt het verlies van de bemanning die, naar alle waarschijnlijkheid, de dood heeft gevonden in de golven, terwijl de reddingsboten bezig waren met de schipbreuk van de STAD LEENTJE, die gestrand was op 4 mijl van Hollum."

Skiednis tichteby

WIERUM, IN ÂLD DOARP OAN SEE

Foppe Duinstra ([redacted]

De Franske tiid 4.
Mislieding

It is dêr foarhinne yn Wierum in frijfochten folkje west. Mei it slûkjen hat soks al bliken dien. De haadoarsaak sil lizze yn it feit dat Wierumers, frij man as sy binne op it wide Waad en de Noardsee, sels baas op eigen skip, net bêst oer gesach kinne. Ek hat der yn Wierum altyd in sterk "orangisme" libbe. (trou oan it Oranjehûs)

It mâltjirgjen yn 'e omskreaune Novimbernacht hat te meitsjen mei lilkens. It skelwurd "duvel" seit genôch. In Wierumer jongfeint brûkt dit wurd ek wer, as hy yn Jannewaris dêrop yn in Holwerter herberch spul kriget. Hy triuwt dêr in Holwerter mei de holle tsjin 'e grûn, en ropt: "tsjuster sil it foar dy wurde, smoarge duvel!" mei oare wurden, ik meitsje dy dea. Dit sil mear in bedriging west hawwe, in yntimidaasje dy't hy faaks yn eigen doarp yn Novimber ek al úthelle hat. Dizze kear moat hy foar it rjucht komme. Dêr wurde syn wurden yn it Hollânsk fertaald ta: "Donker zal het worden, voor de donder!" In gelok foar him is dat yn it Hollânsk de yntinsje fan it Frysk net hielendal te fetsjen is. It rint noch goed mei him ôf.

It skelwurd "duvel" is brûkt om ‘t minsken yn Wierum harren ferliigd, mislied field hawwe troch moaipraters. Dêrom wurdt dûmny Romar oan ‘e ein fan de Frânske tiid ek as ûnbetrouber sjoen, in duvel, dy 't de minsken op it ferkearde paad bringt. En dat foar in dûmny noch wol! It is fansels in wat primitive, ienfâldige lilkens. Eins moat elk lulk wurde op himsels, as hy of sy oaren, sûnder goed nei te tinken, folget op in ferkearde wei. It analfabetisme en it isolemint yn it doarp yn dy tiid sil hjir debet oan west hawwe.

It lotsjen

De Wierumer yn de Holwerter herberch, op 14 Jannewaris 1814, sil der west hawwe foar it lotsjen. Jonge mannen yn Westdongeradiel binne derfoar oproppen om "oarderbewarders" oan te stellen. Klaas Wynia lit per brief witte dat hy net fan plan is dêr te ferskinen, bang as hy is foar "kweawilligen". Dit wurdt him troch syn mearderen kweaôf naam. "Wy nimme dit net", skriuwe se him. Wêrop Klaas Wynia him nochris beklaget oer wat der yn Wierum bard is op 20 Novimber.

“Mijn persoon en mijn familie, alsmede mijn ondergeschikten, als sekretaris, bode en veldwachter, zijn niet veilig voor de woedende driften van een weerspannige hoop doldriftige mensen, die zich niet hebben

ontzien mijn neef Hartman Jorrits Hartmans te Wierum de glazen voor het grootste gedeelte in te slaan, benevens meer andere ingezetenen, en nog dagelijks voortgaan, met personen te beledigen en te mishandelen en dreigementen te doen, zonder dat hun enige straf wordt aangedaan. “
Wynia wiist syn mearderen derop, dat sy him net bleat stelle meie oan mishandeling. Hy wol wol komme mar dan rekkent hy op "een behoorlijke adsistentie"

Respekt
Klaas Wynia hat it as maire net maklik hân. Hy moat wol in ambisjeuze knaap west hawwe, goed by en wol wat leard. En dat yn in tiid, dat it measte folk noch analfabeet is. Dan kin it gefaar ûntstean, dat sa immen him dêrop foar stiet en oaren net foar fol oansjucht. Mar Wierumers meie no krekt net oer eigenwize lju.
Sy hâlde fan freonskip en freegje respekt. Dan jouwe sy dit sels ek. Wat ek meitelt is, dat de ôfstân tusken "rike lju" en "gewoan folk" (ryk en earm) grut is yn dizze tiid.
Klaas Melis' Wynia, trout 25 July 1813, 31 jier âld, mei syn nicht Aukje, 21 jier, dochter fan Boate Wynia (Boate-Wynjehoeke) en Adriaantje Tabes. Klaas is net âld wurden. Aukje is in pear jier letter al widdo en trout yn 1818 mei Ids Pieters Idzinga, in boeresoan fan de Lytse Jouwer.
Sy wenje dan op de pleats, wêr't Aukje yn 1803 de earste stien lei. In oantinken oan dit barren is bewarre bleaun.
De Wynia 's binne bestjoerlik mei Westdongeradiel dwaande bleaun. Yn 1860 is Anne Hartmans Wynia riedslid en ambtner fan de boargerlike stân yn Ternaard. Hy is in soan fan Hartman Melis’ Wynia, *1784, de jongere broer fan Klaas Wynia. Yn 1890 is dizze omkesizzer fan Klaas Wynia noch altyd de man dy 't pearen trout. Hy is dan ek wethâlder.

It wurdt oars
Nei de Frânske tiid hawwe de patriotten muoite hân harren sels wer wat te finen. De idealen, dy't sy oanhongen, en wêr't sy sa heech fan opdienen, binne yn reek opgien. Of net? Hat de ûntefredenens fan foarhinne dochs ynfloed hân op nije besluten? It wurdt oars. It wurdt nea wer lykas foarhinne.
De achternammen, dy't elk oannaam hat yn 1811, bliuwe.
De Prins fan Oranje dy 't eins Willem VI is, wurdt útroppen ta Kening Willem de Earste. Hy jout de minsken rjuchten, yn in "Grûnwet". Kening Willem de Twadde jout it folk noch mear rjuchten yn in fernijde Grûnwet yn 1848.
Hy hie syn moed toand yn 1815, doe't Napoleon wer ûntkaam wie en hy, jonge prins noch, mei syn soldaten de Frânsen tsjinhâlde by it Belgyske

Quatre-bras. Mar it sil noch lang duorje foardat elk meidwaan mei yn it bestjoerlike troch syn of har stim út te bringen. Earst yn 1917 meie alle mannen stimme. Yn 1922 meie ek de froulju stimme.

Op see bleaun

Goasse Sipkes van der Berg giet mei syn broer Jan, nei de trammelant yn Wierum fan Novimber 1813, gewoan wer nei see te fiskjen om dat hiele gedoch fan doe te ferjitten.
Ek hy is net âld wurden. Sân jier letter, op 27 April 1820, as sy mei it fiskersskip útfearn binne, oerfalt harren in stoarm en komme sy om op see. Fjouwer mannen en in jonkje komme net werom.
It binne: skipper Goasse Sipkes van der Berg, 37 jier, syn broer Jan, 30 jier, troud mei Janneke Hoites Prins, - suster fan Atze Hoites - ,Pieter Sjoukes, de âldste fan de beide jonges fan widdo Angenietsje Remmerens, 19 jier, achterneef fan de van der Bergen, Tseard Sybes Jongeling, 32 jier, troud mei Luetske Sybes Boltje, neef fan de Van der Bergen. Hy is in soan fan Sybe Tseards Jongeling en Engeltsje Jans. De mem fan de Van der Bergen hjitte Ytsje Jans. Pieter syn oarremem is Afke Jans. (trije susters)
It jonkje fan 10 jier, Jacob, dy't dizze dei mei is op it skip, komt ek om. Hy is in wees en famylje fan Goasse Sipkes, by wa 't hy faaks in thús hân hat om ‘t hy ek Vvan der Berg" as famyljenamme draacht.
Sjouke Pieters, Angenietsje Remmerens har man, is yn 1809/1810 omkaam op see, mei Angenietsje har neef Jan Jouws. Dizze Jan Jouws wie troud mei Symkje Izaäks. De beide widdo's nimme dan in jier letter de namme "Vaderloos" oan foar harren bern.

Fuotstappen

Lykas it wetter oankomt,
altyd nij en libben,
lykas de springfloed wrakselt
as in jonge liuw,
lykas de stoarm oer alles hearsket,
oerstjoer en net te hâlden,
in amerij...
dan liket op it waad
as is der nea wat west,
êbe, en stille rêst,
in minskelibben.
Nammen bliuwe,
fuotstappen yn 'e tiid.

KOOIKERS IN EN OM DE ANJUMER KOLKEN IN 1722

Gerard Mast

In de Sneuper, nummer 42, van juni 1997 is mijn verhaal "Koijker of vogelaar Jan Lubberts te Engwierum heeft een geschil met koopman Freerk Gerrits te Leeuwarden (1722)" verschenen. Bij dit verhaal is een kaartje afgedrukt met de namen van de kooikers die in het proces voor het Hof van Friesland voorkomen. Ook zijn de kooien waarin ze werkten op het kaartje terug te vinden.
Recent werd ik attent gemaakt op een proclamatie van verkoop uit 1725 (Nedergerecht Oostdongeradeel inv.nr. 103 folio 286-287). In deze akte staat dat het echtpaar Tomas Fransen en Antie Jans, wonende onder de clockslag van Engwierum, het volgende koopt:

sekere Vogelkoij groot drie pondematen met de hovinge bomen en plantagie en dartien pondematen greidlanden bij de koij gelegen met sekere huijsinge, hieminge cum annexis op het Teerdt behorende onder de clockslag van Anjum."

Uit dezelfde akte blijkt dat in het bovengenoemde huis, op Teerd, Mense Tierx met zijn vrouw wonen. Deze Mense of Minze Tjerks huurt deze kooiplaats van notaris Petrus Bergsma en zijn vrouw Catharina Went te Dokkum.
Op het eerder genoemde kaartje liggen de kooien met de nummers 1, 2 en 7 in het dorpsgebied van Engwierum, nummer 3 in Ee, nummers 4 en 6 in Anjum en ligt nummer 5 in het dorpsgebied van Morra.
Ik heb destijds de naam van Minze Tjerks wel in het goede dorpsgebied gezet maar helaas bij de verkeerde kooi. Ook de andere kooien heb ik gecontroleerd en kom zo tot bijgaande herziene opstelling van het kaartje en de vermeldingen.

DE VOGELKOOYEN VAN:
1. Tomas Fransen
2. Jacob Bodes
3. Johannes Haijes
4. Heijn Fransen?
5. Haije Johannes
6. Minze Tjerks
7. Jan Lubberts

De in de tekst genoemde vogelkooien, afgebeeld op de kaart van Schotanus-Halma uit 1718

MIJNHEER P.A. BERGSMA AT GRAAG KOOI-EENDEN UIT KOLKHUISTER EENDENKOOI

Gerard Mast

In de Sneuper nummer 4 van december 1995 staat mijn artikel "De 'Kolkhuister Kooi' onder Birdaard". In dit artikel heb ik geschreven dat de kooiplaats te Kolkhuizen aan het eind van de 18e eeuw in bezit is van mevrouw Bergsma, in 1794 van de grietman Bergsma en in 1798 van P.A. Bergsma. De grietman Bergsma en P.A. Bergsma zijn dezelfde persoon. Mijnheer Bergsma bekleedt tal van bestuurlijke functies en is daarnaast grootgrondbezitter. Hij woont te Damwoude op zijn riante buitenhuis Plantenhove.
Bij de eerste landelijke registratie van eendenkooien in 1807(1) komt er een 'eendenkooij' van P.A. Bergsma te Damwoude voor in de lijst. In 1995 ging ik er nog vanuit dat deze registratie betrekking zou hebben op de eendenkooi te Kolkhuizen. Inmiddels beschik ik over meer gegevens en kan ik dit beeld nu bijstellen. De registratie van de kooi van P.A. Bergsma in 1807 betreft zijn eendenkooi te Damwoude. Deze 'vogelkooy' verkoopt hij in 1817 aan Jacob Wiegers de Boer. De kooi ligt ten zuidoosten van de nieuwbouwwijk de Kooilanden te Dokkum. In het veld is de eendenkooi nu nog steeds te herkennen aan het bosje. Door de gemeentelijke herindeling ligt dit kooirelict nu binnen de gemeente Dongeradeel.

De teleenheid van gevangen eenden 'waar of war'
De Kolkhuister eendenkooi staat bij de registratie in 1807 op naam van Fedde Jacobs en niet op die van Bergsma. Hoe is dit nu te verklaren? Op 22 juli 1803 verkoopt mr. Petrus Adrianus Bergsma namelijk 'Eene Zathe en Landen met huizinge en schuire **sampt vogelkooij** gelegen onder Birdaard groot naar naam en faam 56 pondematen, stemgeregtigd op nr. 2 bezwaard met 8 ½ Floreen op nr. 1 te Birdaard en 5 stuivers 4 penning Floreen op nr. 1 te Wanswerd'. Het geheel is, volgens contract van 1 Maij 1796, nog verhuurd aan Cornelis Rinzes (Kooistra) cum uxore en wel tot Petrij en Maij 1804. De kopers zijn 'Geert Durks en Doetje Jacobs, egtelieden tot Jannum'. De verkoopprijs is 8.400 caroligulden. In de akte staat ook dat de nieuwe eigenaren jaarlijks **25 waar Endvogels** aan de Heer Bergsma moeten leveren, zo lang deselve leeft(2).
Een waar staat gelijk aan het begrip war. Dat wil zeggen een volle eend is een Wilde een, twee Smienten of drie Talingen. Het is dus niet duidelijk welke eendensoort geleverd moest worden, doch de hoeveelheid Smienten

of 75 Talingen. Combinaties van de diverse soorten van eenden zijn natuurlijk ook mogelijk, omdat alles omgerekend wordt tot 25 waar of war.

Geert Dirks en zijn vrouw Doetje Jacobs hebben niet lang van hun aankoop willen genieten, want op 19 juli 1804 verkopen zij de kooiplaats weer(3). 'Geert Dirks huisman en Doetje Jacobs egtelieden te Birdaard bekennen door dezen uit ter hand verkogt te hebben aan Fedde Jacobs (Viersen) en Jitske Tjerks (Rintjema) egtelieden op de Hiaure, sekere Zathe en Landen met huisinge en schuure cum annexis **sampt vogelkooy** staande en gelegen onder Birdaard enz enz'. Het geheel *is beswaard met de opbrengst van **25 war Endvogels** aan de Heer P.A. Bergsma in 't jaar; zo lange deselve leeft.*
De verkoopprijs is 12.000 caroligulden. *Dat de noed possessie onderhoud en vrije aanvaarding wegens de landen en de molen op Sint Petri en wegens de huisinge cum annexis op den 12 may 1805 voor de kopers zal ingaan enz.*
Nu we dit weten, is het helder dat de registratie in 1807 door Fedde Jacobs dus echt op de Kolkhuister eendenkooi betrekking heeft. Fedde Jacobs en zijn vrouw blijven tot in 1810 te Birdaard wonen en verhuizen dan naar Herbaijum.
Na hun vertrek nemen de zuster van Fedde Jacobs en haar echtgenoot op deze boerderij hun intrek. Dat zijn Grietje Jacobs (Viersen) en Marten Hendriks (Hellinga) die in Rinsumageest wonen en daar een vogelkooi met huisinge bezitten(4). In 1811 verblijven ze al in Birdaard en verkopen ze hun bezit in Rinsumageest.
Op 27 mei 1812 wordt door Jan Klaasesz, *Keizerlijk Notaris resideerende te Dockum*, de verkoopakte gepasseerd. Fedde Jacobs, landbouwer, en Jetske Tjerks echtelieden onder Herbaijum verkopen en dragen in eigendom over aan Marten Hendriks Hellinga, landbouwer, en Grietje Jacobs echtelieden onder Birdaard *Een Zathe en Landen met huizinge en Schuur gequoteerd met Nr. 3 voorzien met **Vogelkooy cum annexis** staande en gelegen onder Birdaard groot 56 pondematen of agttien Hectares drieentwintig ares en tweeentagtig Centiares Greidland begeregtigd met reed en drift over de landen naar de Kerkeburen als van ouds hebbende tot naastlegers ten zuiden Fokke Jans Posthuma en ten noorden de Ee.* De koopsom bedraagt 8000 Guldens (of 16800 Francs)(5). In deze akte wordt helaas niet de verplichting van de leverantie van de kooieenden aan de heer Bergsma vermeld.
In de jaren daarna zoals in 1814, 1819, 1824 enz. laat Marten Hendriks Hellinga steeds zijn kooi te Kolkhuizen registreren en wonen ze daar op

hun kooiplaats. Hoe groot de eendenvangsten zijn geweest en welke soorten eenden gevangen worden blijft onbekend.
Mijnheer Bergsma overlijdt op 14 oktober 1824 te Dokkum. Hiermee is de kooiplaats te Kolkhuizen niet meer belast met de jaarlijkse leverantie van 25 war kooieenden. Mijnheer Bergsma heeft er maximaal liefst 21 jaar lang profijt van kunnen hebben.
Tot slot. Fedde Jacobs Viersen en zijn vrouw, huurders van de boerderij 'Kleijn Ungaboer', van vrouwe F.B. van Beijma wed. van Sixma, te Herbaijum(6) kopen in 1823 een huisinge, schuurtje en stalling en enige pondematen greidland te Birdaard aan de zuidkant van de Ee tegenover het Jislumer Tolhuis(7). Een en ander grenst aan de landerijen van zwager Marten Hendriks Hellinga. Daar keren ze terug in het gebied waar ze eerder woonden en werkten.

Bronnen:

1. Nationaal Arch., Toegang 2.01.26.01 Intendant van de Jacht, 1806-1810
2. Tresoar, Nederger. DAN, Procl. boeken, inv.nr.108, folio 56
3. Tresoar, Nederger. DAN, Procl. boeken, inv.nr.108, folio 169
4. Tresoar, Notarieel Arch. Toegang 26, inv.nr. 27003, 1811 akte nr. 117
5. Tresoar, Notarieel Arch. Toegang 26, inv.nr. 28003, 1812 akte nr. 180
6. Tresoar, Familiearchief Van Beijma thoe Kingma. Toegang 319, nr. 572
7. Tresoar, Notarieel Arch. Toegang 26, inv.nr. 101003, 1823 akte nr. 107

Situering van de eendenkooi te Kolkhuizen

PETTERTILLA ??

(een aanvulling op het artikel over die familienaam in De Sneuper 74)

Jitze de Jong (j.de.jong35 @freeler.nl)

Toen ik omstreeks 1969 met het zoeken naar mijn voorouders begon, ging dat met het heden vergeleken met de snelheid van een trekschuit. Klappers op doop- en trouwboeken waren er hoegenaamd niet. Al die boeken van een dorp zocht je van blz. tot blz. na om een familielid te vinden. Als er vermoedens van verhuizing waren, werden de boeken van naburige dorpen ook op die manier doorgespit. Voordeel: het origineel in handen; nadeel: wat een slijtage !

In de loop van de 70-er jaren kreeg mijn onderzoek meer en meer gestalte. Uiteraard stuitte ik net als auteur R.R. van der Ploeg op de naam **Hidde Jetses Pettertilla** (doopboek Holwerd 1671). Naar de oorsprong van die naam heb ik zeer lange tijd uitvoerig onderzoek gedaan. O.a. heb ik destijds Oepke Santema, de zeer bekende sneuper en medewerker van de Provinciale Bibliotheek (toen nog in de Kanselarij) , geraadpleegd. Hij wees mij op het voorkomen van de naam **Patertilleskar** bij Akmarijp. Die naam zou volgens hem een verwijzing zijn naar grondbezit van paters van een Duitse orde in Nes (bij Akkrum). Navraag en ook onderzoek ter plaatse leverde niets op. Veel later vond ik uit dat het niets met paters te maken had, maar dat een lid van de familie Pettertilla daar bezit had gehad t.w. Eilardus Pettertilla. Deze Eilardus was in 1644 secretaris van Doniawerstal. Genoemd bezit had hij via zijn moeder geërfd van Siouck van Mellema. In 1720 wordt een boerderij nog Patertille genoemd en draagt het land de naam Patertilla land. (De verdere geschiedenis van dit land is een verhaal op zich.) Blijft nog steeds de vraag : Waarom Pettertilla?

Op een dag had ik in het RAF "**dé** sneupdag van mijn leven"**!!!** Ik vond de oorsprong van de naam in de "Oudfriesche Oorkonden" (lange tijd geleden bewerkt door P. Sipma, aangevuld door O. Vries) in een oorkonde betreffende het opmeten van de Ee d.d. 1508 (ook reeds in april 1502).

Zeer duidelijk is daardoor de plek Pettertille bepaald. (zie uittreksel uit deel IV, bl. 148)

De tille lag ter hoogte van Stiens bij de Ee. Een tille genoemd naar Petterhuister State die een half uur gaans ten oosten van Stiens lag.

Over Petterhuister State*: "Gedurende de onlusten tusschen de steden en het platteland hebben de laatste aldaar hunnen landsdag gehouden".* (bron: Aardrijkskundig Woordenboek van Van der Aa 1847)

Dus, via de Pettertille naar Petterhuisterstate. Eerder, in een oorkonde van 1487 is de spelling nog Petter**a** Till**a** in het Oud-Fries.

Mijn oudst bekende voorouder is vrij zeker **Jetze Sybesz**. (Aardig en bijzonder vind ik het dat mijn naam **Jitze** helemaal op hem teruggaat.)
Samen met ene in de oorkonde van 1487 genoemde Tiepka, is deze Jetze Sybesz de oudst bekende bewoner van de plek Pettertilla. (bron: D. van der Meer, Roordahuizum)

(Bron: Oudfriese Oorkonden, deel 4, bl. 148)

<u>Van plaatsaanduiding tot familienaam.</u>
De zoon van mijn stamvader was Hidde Jettyezn, Uit een aantekening uit 1587 blijkt dat hij heeft gewoond bij Pettertilla.
In een "Quaclap" (bron:RAF Tietj.dl. YY16) staat (zie kopie) : Hidde Jettye zn**.** **<u>tot</u>** Pettertilla.

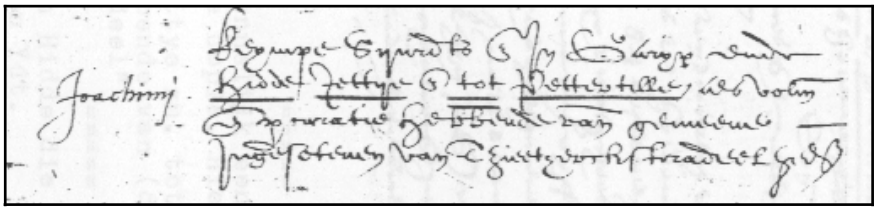

Dat Pettertilla zijn familienaam is geworden moge blijken uit een andere aantekening in hetzelfde boek. Dan woont hij in Oenkerk. Er staat: Hidde Jettyezn. Pettertilla **<u>tot</u>** Oenkerck. (zie kopie op andere bladzij)

Een beknopte stamboom
I Jetze Sybesz (+vóór 1544) X Goycke .....
II Hidde Jetzes X ..... Laesdochter
Kinderen: **Jetze** (**III**), **Laes**, Goyck en Ydt Hiddes
Dochter Goyck (bron: Van der Meer) komt voor in Hof v. Frl. YY12 blz.226 jaar 1580.

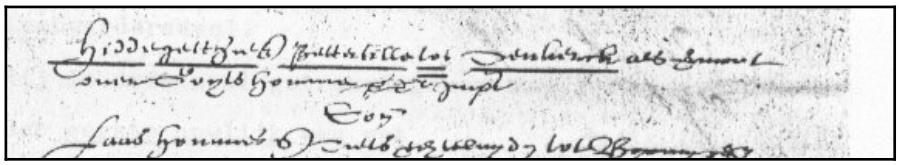

Zoon Laes Hiddes was boer te Wijns en bijzitter van het gerecht van Tietj.dl. Hij was kerkvoogd van de kerk van Oudkerk. Aardig te weten: zijn naam **Laes Hiddes Pettertilla** staat samen met die van de andere voogden op de kleine klok van de kerk ! (Info van P. Nieuwland)
Alles wijst erop dat de Pettertilla's aan de Tietjerksteradeelster kant van de Ee woonden.
III Jetse Hiddes Pettertilla (+1626 Goutum) boer, assessor Leeuwarderadeel
1e Huw. X **Aefke Jansdr**. (+1602) Zij was weduwe.
kind.: Sibbel (X W.R. Vogelsangh), Claeske (X Hebbe Taeckes) Aeffke (+1644)(XTaecke Taeckes)
2e Huw. X **Aefke Ewertsdr. Buwalda** (+1620 Goutum)
kind.: Martsen, Aacht 1609, Trijn 1611, **Hidde** 1614 (**IV**)
3e Huw. X in 1620 met **Bauk Feddes Reynalda**
kind.: **Fedde** (Fredericus) **Patertille** "Advocaat voor den hoove van Friesland", en
Eilard (Eilardus) **Patertille**, Secretaris van Doniawerstal
(Deze Eilardus erfde het bezit bij Akmarijp van moeders familie.)

IV Hidde Jetses Pettertilla (*Goutum plm. 1614 + na 1686) boer, schrijver van een compagnie soldaten en schrijver in West-Dongeradeel.
1e Huw. X te Wirdum met **Aeltie Aijsma**
kind.: Jetse, Jan, Hotze, Aefke, Aegtie, Martsen en Trijntie
2e Huw. X **Martien Fockes Damminga** "van Sneek" op 26- 8-1664 te Leeuwarden
3e Huw. X in 1670 met de weduwe **Frouckien Thomasdr**.
(geboren te Jelsum als dr. Van ds. Thomas Thomaszoon.
kind.: **Jetse** (**V**) en Aagtie; beiden geboren te Holwerd
Hiddes eerste kind werd in 1639 in Wirdum geboren. Hidde was toen **25**

jaar; het laatste kind werd in 1673 in Holwerd geboren. Hidde was toen **59**.

V Jetse Hiddes Patertille (deze naam in de registers van de 50e en 100e penning), (1671-1709) ,brouwer te Holwerd X 1698 met **Bauckje Pijters** (Zij is hertrouwd met Sjoerd Geerts)

kind.: Vrauk, Antje, Hidde ,**Jetse** (**VI**)

VI Jitse Jitses 1708-1788, meesterbrouwer te Holwerd, en overvaarder (op Ameland) X geboden Holwerd 1741,**Thomaske Reins** (+1778)

kind.: **Jitze VII**, Rein, Tijtje, Tijtje, Rein, Bauckje, Reijn, Pyter, Bauke

Jitse Jitses wordt in een hyp.boek J.J. Postumus (=Jitse de zoon van de overleden Jitse) genoemd. Zoon Reijn gaat later als Posthumus door het leven .
Reijn (X Trijntje Grijpstra) is winkelier en schipper te Holwerd.
Pyter (X Jeltje Davids) is winkelier en schipper te Holwerd
NB Het (zeer kleine) nageslacht van Pyter gaat (tot heden) door het leven als Posthumus.
Bauke (X Tjitske Tysses) werd winkelier in Ferwert.

VII Jitze Jitzes "de Jonge" (Holwerd 1742-1783), winkelier

X Holwerd 1769 **Rinske Johannes** (1744-1783)

kind.: Jitse, **Johannes VIII**, Tjitte(Tiete), Rinse

(Met zoon Jitse begint een Amelander tak die via Den Helder naar Vlissingen leidt. De naam Jitze komt/kwam op Ameland nog voor in *de familie Ridder)*
In het weesboek van **1783** wordt Jitze aangeduid met Jitze Jitzes **"De Jonge"** en **"De Jong"** . Dit ter onderscheiding van vader Jitse Jitses. Het nageslacht gaat verder als De Jong.

VIII Johannes Jitzes de Jong (1770-1803) meesterbakker te Holwerd. Met hem breekt een periode van 200 jaar bakkers aan die eindigde met mijn vader Aant en twee neven Jitze van mij.

X **Pietje Bartels Faber** Zij hertrouwde met T. Peizel.

kind: **Jitze** Johannes de Jong (**IX)**

IX Jitze Johannes de Jong (Holwerd 1801-Ternaard 1885), bakker

X WD 1823 **Taapke Hotzes Boom** (*Rottevalle 1802)(dr. van Hotze Joh. Boom, schipper) en Jantje Eeuwes Rinkema (vroedvrouw te Holwerd)

kind.: Johannes (bakker), Jantje, Pieter, Pietje, Harke (café-houder), **Tjebbe X**, Johanna, Renske.

(Pietje X J.T. Ploegsma, gardenier Ternaard) (Johanna X A.W. Prins, bakker) (Harke X H.S. Veenstra)

X Tjebbe Jitzes de Jong (Ternaard 1835-Tzummarum 1923) bakker
X Ternaard 1859 **Geeske Gijsberts Heeringa** (Ternaard 1837-Tzummarum 1892) dr. van Gijsbert Sjoerds Heeringa en Eva Arnoldus Hoeben
kind.: **Jitze XI** , Gijsbert, Johannes, Taapke, Afke, Pietje, Renske, Gijsbert, Jantje, Ettje

XI Jitze Tjebbes de Jong (1860-1942), *bakker te Ternaard aan de Oranjebuorren* (Later woonde hier o.a. bakker Rinse Span)
X **Aafke Aans Ferwerda** (Stiens1863-Leeuwarden 1934)
kind.: Tjebbe, Aant, Akke, **Aant XII,** Johannes, Dirk.
Tjebbe, Aant, Johannes en Dirk zijn allen (o.a.) bakker geweest.

XII Aant Jitzes de Jong (Ternaard 1897- Leeuwarden 1978) bakker te Brantgum, Stiens, Sint Anna Parochie en Leeuwarden.
X 1919 **Willemke Rutgers Faber** *Leeuwarden 1900 dr. van Rutger Faber en Titia Visser
kind.: Titia, Afke en **Jitze** (**XIII)**

XIII Jitze Aants de Jong *22-10-1938 Sint Anna Parochie gepens. hoofd Nynke van Hichtumschool te Dokkum, tel. 0519.294199, j.de.jong35 @freeler.nl

NB. *Inderdaad heb ik destijds geprobeerd de naam Pettertilla "terug" te krijgen. Dat het niet is gebeurd, is een apart verhaal.
* Van Bauke in Ferwert (zie VI) mis ik het "vervolg". Waar overleden? Weet iemand iets over zoon Jitse Baukes (X Trijntje Gerrits)? Van Jitse Baukes de Jong is bekend dat hij als plaatsvervanger heeft gediend in het leger van Napoleon.

VRAAG

Ondergetekende is sinds enige tijd bezig met het op een rijtje zetten van wat bekend is van de werkzaamheden van **Taeke Pieters Klimstra** uit Wierum/Metslawier op **orgelgebied**. Het betreft activiteiten op het gebied van orgelonderhoud, herstel, plaatsing en de handel in muziekinstrumenten; ook gaf hij orgel- en pianoles. Wellicht is een van de sneupers hem wel eens tegengekomen bij onderzoek in kerkarchieven of lokale literatuur. Reacties naar :V.H.M. Timmer, 05194-513839, [redacted]

(KUNST)WEGEN EN (VOET)PADEN IN OOSTDONGERADEEL

Reinder Tolsma ([redacted]

De laatste jaren is er een stijgende belangstelling voor het herstellen van en het opnieuw wandelen over oude voetpaden. Zo werd in mei 2004 een gedeelte van de Ald Dokkumerdyk tussen Waaxens en Foudgum onder grote belangstelling opnieuw in gebruik genomen. Het was tevens voor Landschapsbeheer Friesland de echte start van het Project Historische Voetpaden, een project dat beoogt om de komende jaren een 16 tot 20 oude/verdwenen voetpaden nieuw leven in te blazen (reeds in nov. 2002 was er een voorlichtingsavond om bestuurders en vrijwilligers enthousiast voor dit project te maken). Het was voor mij aanleiding om eens wat onderzoek te doen naar oude voetpaden in de gemeente Oostdongeradeel. Waar liepen deze, hoe was het onderhoud geregeld, wanneer werden vele van deze paden veranderd in (kunst)wegen en wat gebeurde er met de resterende voetpaden, waren vragen die om een antwoord zochten.

De toestand rond 1800

Dat de toestand van de wegen in ons hele land en dus ook in Friesland in die tijd bijzonder slecht was, mag algemeen bekend worden verondersteld. Een voorbeeld daarvan staat in De Sneuper 74, bl. 37 waar de dokter van Oosternijkerk in een brief dd 12 jan. 1816 aan zijn collega schrijft:
"Woensdagmorgen heb ik mijn knegt volgens afspraak by't schip *(bedoeld wordt het trekschip te Dokkum, RT*) gezonden, en ben blijde dat UWEdele 't niet gewaagd heeft hier te komen, wijl het alhier buiten gewoon hoog water was, en er grote gaten in de wegen gescheurd zijn, die men niet kan mijden, wijl 't voor't grooste gedeelte thans onder water is, op zommige plaatsen wel drie à 2 ½ voet".
Bij de overheid was dit alles natuurlijk best bekend en een van de bekende enquêtes uit de Franse Tijd, het "Tableau der voornaamste Wegen, Bruggen en Tolhekken in het district Oostdongeradeel", ingevuld door de Baljuw van OD op 23 junij 1811, zegt van deze voornaamste wegen(1):
"Deeze zijn er twee in getal; loopende de Eene van Dokkum over Metslawier, Morra en Anjum tot Oostmahorn en Ezumazijl; en de andere van Dokkum over Oostrum, Ee en Engwierum tot aan de Nieuwe Zijllen. De lengte dezer Wegen wort gerekend ieder op Twee en een half uur gaans, de uur op 1200 Koningsroeden gerekend. (*koningsroede = 3,91278 m.)* Meest overal zoo breed dat twee Rijdtuigen elkander zonder moeite kunnen passeeren en voorbijrijden".

Over de toestand van die wegen licht het “Tableau” ons ook in:
“Het grootste gedeelte is halfzware klei, met kleinere leemagtige aarde; de meeste wegen hebben de hoogte van de naastgelegene Landen dog op zommige plaatsen lager zoo dat bij hoog water er water worde in afgestroomd; hetgeen door wegspoeling der aarde van de bijleggende landen over welk het water stroomt veel schade aan de wegen veroorzaakt. De eigenaars of bruikers der aan weerskanten naastgelegene Landerijen zijn tot het onderhoud verpligt”.
Ook de twaalf bruggen in de gemeente worden door particulieren of uit dorpskassen onderhouden “en op orde van Baljuw beneevens het Gemeente Bestuur vernieuwd en hersteld”.
De hierboven beschreven wegen, welke niet worden meegenomen bij de totstandkoming van de kunstwegen, worden nadien ook treffend als “kleiwegen” bestempeld. Een enkele daarvan is tot in onze tijd blijven bestaan en kan nog steeds zo worden beschreven, al is er aan de afwatering in de tussentijd veel verbeterd.

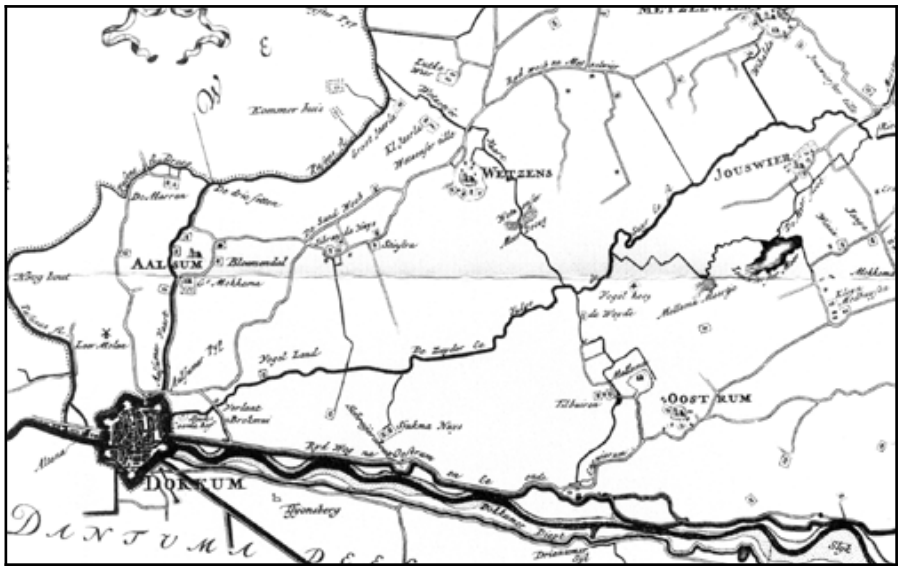

Gedeelte Schotanus-Halmakaart uit 1718 met de twee genoemde wegen:
1. Dokkum-Metslawier-Oostmahorn (Ryd wech na Metzelwier) (boven)
2. Dokkum-Oostrum-Ee-Engwierum (Ryd Weg na Oostrum en Ee) (onder)

Het “Tableau” vermeldt niet de overal tussen de dorpen gelegen voetpaden, slechts de kleiwegen die werden gebruikt door voertuigen worden

genoemd. Die voetpaden, kerkepaden, schoolpaden, lijkwegen, jaagpaden of hoe ze ook maar worden genoemd, waren voor de meeste mensen uit die tijd van veel groter belang dan de kleiwegen. Omdat de kleiwegen, zoals dokter Noordenbos in 1816 duidelijk maakte, grote delen van het jaar onbegaanbaar waren voor voetgangers, werd er veel gebruik gemaakt van voetpaden (of van de vele beurtschepen die een verbinding onderhielden tussen de verschillende dorpen en Dokkum). Een goed onderhoud van die voetpaden had daarom de aandacht van het gemeentebestuur en in de raadsverslagen komen vele malen klachten voor van gebruikers van die paden en aanmaningen van het bestuur aan de onderhoudsplichtigen om bepaalde voetpaden te onderhouden/te herstellen/te verbeteren.
Over het onderhoud worden vele rechtszaken gehouden; de verplichting aan de eigenaar van een stuk land waardoor het voetpad liep om dat pad te onderhouden was tevens de zwakke plek in deze regeling: niet iedereen deed wat van hem verlangd werd, was laks in onderhoud, zag het nut niet om kosten te maken of vond dat het voetpad over zijn land beter anders kon lopen. Ergernis was het gevolg. De Grietman maakte op 19 november 1816 nog eens aan belanghebbenden bekend dat vanaf 1 december alle publieke voetpaden "zich in goeden order en schouwbaren staat" moesten bevinden.
Een goed voorbeeld van een rechtszaak vanwege ontduiking van de verplichting om een voetpad te onderhouden is de kwestie Evert Cornelis Bakker te Oosternijkerk tegen het gemeentebestuur. Deze zaak speelt tussen 1817 en 1818 en wordt uitgevochten tot aan de Koning toe(2).
Bakker, eigenaar van een perceel land op Driehuizen, had op eigen inititatief het voetpad, dat schuin over zijn land liep, verlegd naar één kant van dat land en het oude voetpad onbegaanbaar gemaakt door er greppels in te graven. Hij zegt de gemeente eerst toestemming te hebben gevraagd en toen er geen reactie kwam te hebben geconcludeerd dat het toegestaan werd. Het gemeentebestuur heeft echter geen toestemming gegeven en blijft op het standpunt staan dat "het verleggen van een zedert onheugchelijken tijd bestaan hebbend voetpad" niet zonder toestemming kan en dus "dwars schuin" over het land moet blijven lopen. Bakker wordt voor het politiegerecht van Oostdongeradeel gedaagd en veroordeeld tot een boete van f 6,- en het herstellen "in vorigen toestand" van het pad.
Bakker laat het er echter niet bij zitten en gaat in beroep bij de Rechtbank van Eersten Aanleg in Leeuwarden waar hij op 12 december 1817 verschijnt met medeneming van vier getuigen. Die verklaren eenparig dat het huidige pad, "hoewel een weinig verder strekkende", veel beter is dan het oude pad dat "altijd vol met kuilen, water en moerassig was en daardoor ongemakkelijk en met bijpaden wierdt". Het perceel land is nu ook bouwland geworden "waardoor men midden door het bebouwde moest gaan".

Bakker meent dat hij bij gemeente en dorpsgenoten wordt tegengewerkt door Rijpma "met wien hij zedert meer dan 20 Jaren in onmin leeft".
De gunstige voorspraak van de vier getuigen helpen Bakker echter niet. De Rechtbank spreekt uit dat het gemeentebestuur in het volste recht stond om hem te veroordelen voor een strafbaar feit, echter de hoogte van de boete was onrechtmatig en wordt nu gesteld op f 2,36 en betaling van de proceskosten. Het herstel van het oorspronkelijke voetpad wordt niet in het vonnis genoemd maar deze bepaling blijft natuurlijk wel bestaan.
Ook nu gaat Bakker niet akkoord en betaalt hij de boete niet. Er volgt voortdurend overleg tussen rechtbank en gemeentebestuur (zo zijn de stukken van het procesverbaal dat veldwachter Jilles Simons Boersma indertijd opmaakte vernietigd, tot woede van de Officier van Justitie!) totdat op 30 dec. 1818 Bakker bij de Rechtbank te Leeuwarden verschijnt en "te kennen gaf, dat hij gaarne alhier in het Correctiehuis de hem opgelegde straf zoude willen ondergaan; de slegte gesteldheid der meeste gevangenhuizen ten plattelande in aanmerking nemende". Het niet onderhouden van een voetpad kon dus leiden tot gevangenisstraf.
Een goede administratie van de onderhoudsplichtigen was van groot belang en enkele registers in het gemeente-archief getuigen daarvan. Het oudst bewaard gebleven register is van 1808 en werd in 1858 (na de aanleg van de eerste kunstwegen) opnieuw opgemaakt(3). Het beschrijft pad na pad de percelen land waarop de verplichting tot onderhoud (in de kantlijn zijn wijzigingen bijgehouden) van een bepaald voetpad ligt, bijv.:
"Pad van Nijkerk naar Bollingawier en vervolgens naar Berghuizen.
1e Hout en Steiger van het kerkhof op 4 ½ pond. Wigger Heerma eignr is ten laste der Kerk van Nijkerk
2e Hout en Steiger van vorige 4 ½ op 4 ½ dezelve eignr is ten laste van het hierop staande Zoogenaamde Leemhuis de Wed. Klaaske Minnema eignr."
Op deze manier is (soms met moeite) een geheel voetpad opnieuw terug te vinden al is daar wel geduld (en een goede kaart) voor nodig. Genoemde voetpad loopt bijvoorbeeld liefst over 38 percelen land, maar er zijn ook kortere voetpaden opgenomen. Wordt het register, dorp na dorp, in z'n geheel doorgenomen dan is de conclusie dat er rond 1800 liefst 76 voetpaden in Oostdongeradeel aanwezig waren:

Aalzum	6 voetpaden	Wetzens	2 voetpaden
Niawier	4 voetpaden	Nijkerk	7 voetpaden
Paesens	4 voetpaden	Lioessens	7 voetpaden
Morra	6 voetpaden	Metslawier	5 voetpaden
Jouswier	2 voetpaden	Oostrum	4 voetpaden
Ee	12 voetpaden	Engwierum	7 voetpaden
Anjum	10/11 voetpaden (het register houdt daar vreemd op)		

Verandering op komst?
Rond 1850 is er nog steeds weinig veranderd in de werkwijze van het gemeentebestuur aangaande wegen en paden. Zo wordt van de weg te Wetzens gezegd(4):
"In aanmerking genomen dat door den slechten toestand, waarin het eind wegs ten noorden van de Wetzumertil, loopende van die til tot aan den handwijzer aldaar bij regenachtig weder en vooral gedurende den wintertijd verkeert, de passage naar de meeste dorpen in deze Grietenij langs genoemd eind wegs voor een groot gedeelte van het jaar gestremd is..."
Er wordt beloten deze weg te verbeteren door "bepuining" en de kosten te bestrijden door wat er aan geld overblijft van het herstel van de Nijhuisterpijp en de weg te Oostrum. Er is dus nog steeds geen structurele verbetering in de toestand der wegen te verwachten. En dat terwijl er rond deze tijd rondom in Friesland (vanuit Leeuwarden) aan de wegen wordt gewerkt. In 1830 de weg Leeuwarden naar Steenwijk, 1831-1840 naar Groningen, 1842 naar Harlingen, 1843 naar Sneek en Lemmer. Daarna ook de plaatsen onderling zoals in 1854 Bolsward-Harlingen en Bolsward-Makkum. In 1850 is de weg Leeuwarden richting Dokkum gevorderd tot de Hijumerbrug en vraagt de gemeente Ferwerderadeel aan Oostdongeradeel om medewerking(5): "Waarover gedelibereerd zijnde is geresolveerd:
Dat deze vergadering zich zeer goed met de strekking van het voorstel, daarstelling van eenen geheelen kunstweg vanaf Leeuwarden naar Dockum voor het algemeen kan vereenigen
Dat echter voor deze Grietenij in het bijzonder de zaak niet of zeer weinig belangrijk wordt beschouwd
Dat om deze redenen vanwege deze Grietenij op geene geldelijke bijdrage ten dezen zal kunnen worden gerekend".
De gemeente wil wel medewerking verlenen, maar geen geld ter beschikking stellen. Een jaar later wordt alsnog f 1697,40 door de gemeente voor de totstandkoming van deze weg betaald, maar dat geld is afkomstig van de eigenaars van de belendende percelen/huizen (van de Aalsumerpoort naar Tiltsjebuorren, richting Hantum) die het op die percelen rustende eeuwigdurende onderhoud van deze weg met dit bedrag hebben afgekocht(6). Er is dus nog steeds niets structureels vastgelegd.
Toch wordt er eens beter gekeken naar het eigen wegennet en in maart 1851 ligt er een plan op tafel om grote stukken weg te verbeteren, in totaal een lengte van 13.455 el (=meter) tegen een kostprijs van f 4,- per meter om tot bepuining over te gaan. Dat zou de gemeente f 53.820,- gaan kosten en "In overweging genomen dat door deze bepuining slechts einden weg zouden worden verbeterd, zonder eene geheele bepuining van de hoofdwegen in deze Grietenij daar te stellen", wordt bekeken welke stukken weg eerst zouden kunnen worden overgeslagen. Het hoogstnoodzakelijke

bepuinen zou toch nog f 36.000,- gaan kosten "hetgeen deze vergadering alsnog zeer hoog tot bedoeld einde voorkomt. Is geresolveerd: Deze zaak voorshands te laten rusten"(7).
Als de weg Leeuwarden-Dokkum over Holwerd, Ternaard en Hantum echter totstand is gekomen, komen de voordelen van deze verbetering van de verbinding naar "de rest van de wereld" toch weer bovendrijven en gaan B&W zich "onledig houden met den aanleg van kunstwegen in deze Gemeente"(8). Ze winnen advies in bij de opzichter van Provinciale Waterstaat en de "Heer Korenstra" komt met een begroting van f 104.000,- voor in totaal 41 km weg van 3 of 2 ½ breedte "bestaande in het aanbrengen van 10 duim (=cm) zand en op enkele plaatsen van 20 duim, nadat de weg vooraf tot eene voldoende hoogte was gebragt en vervolgens in eene begrinding van 7 duim, waarbij kwam nog 5 duim aanvulling, als onderhoud in het eerste jaar".
De gemeenteraad hikt zwaar aan tegen de hoge kosten (ongeveer f 40.000,- voor de gemeente zelf, de rest uit subsidies) en ook tegen het jaarlijkse onderhoud (f 2000,- per jaar). Het wordt een langdurig overleg en tenslotte worden o.a. deze twee besluiten genomen:
- de (kiesgerechtigde) ingezetenen zullen worden geraadpleegd
- er zal een "inspectie-in-loco" worden gehouden om te bezien of de aanleg op deze manier voldoende waarborg geeft voor de toekomst
Vier dagen later is er al een groot aantal persoonlijke verzoekschriften en lijsten met handtekeningen binnengekomen van inwoners die vragen om toch vooral tot aanleg over te gaan (veldwachters gingen met lijsten rond!)
Daarop wordt besloten voorlopig de tracees vast te stellen, op voorhand subsidies aan te vragen bij buurgemeenten, het Rijk, de Provincie en de Dijkscontributie Oostdongeradeel.
De inspectiereis naar Werkendam wordt vastgesteld op 28 maart 1852, de zaak komt in een stroomversnelling!

Noten: (wordt vervolgd)

1. Tresoar, BRF, arch. 8, inv. nr. 3732
2. SAD, arch. Oostdongeradeel, ingekomen stukken 336, 337 en Tresoar, Nieuwe Rechterlijke Archieven, inv. nr. 729
3. SAD, arch. Oostd., inv. nr. 1200: Register van Houten, Steigers en Omstappen in Oostdongeradeel, opgemaakt in 1808, vernieuwd in 1858
4. SAD, arch. Oostd., inv. 243, Notulen grietenijraad, dd 29 juli 1850
5. Idem, dd. 30-1-1850 (al op 19-4-1841 vroeg gemeente Dokkum om hulp bij aanleg kunstweg naar deze stad: afgewezen, niets meer van vernomen)
6. SAD, arch. Oostd., inv. 244, dd 20-1-1851: "persisteren in niets betalen", dd 13-3-1851: benoeming commissie, dd 17-3-1851: afkoopbedragen.
7. Idem, dd 17-3-1851
8. Idem, dd 24-2-1852 en 28-2-1852, verzoekschriften in inv. 744

EEN NAAM IS EEN NAAM..... (deel 1)

Eimert Smits

Iedereen die met onderzoek bezig is, staat wel eens stil bij namen die men tegenkomt in de tekst die men onderhanden heeft. Het zijn vaak de vreemde namen die onze aandacht vragen.
De vraag waar zo'n naam vandaan komt of is ontstaan, maakt ons soms erg nieuwsgierig. Nu zijn vele namen zonder diepgaand onderzoek niet te achterhalen en veel namen zijn afgeleid van woonplaats of beroep.
Er blijven daarna nog een hoeveelheid namen over, die van buitenlandse afkomst zijn of in een dolle bui aangenomen werden in 1811 met de gedachte "wat een onzin". Deze mensen hebben er niet bij stilgestaan dat het nageslacht er wel eens levenslang mee opgescheept zou kunnen zitten.
Nu wil ik in deze bijdrage bepaalde namen bij een breder publiek onder de aandacht brengen, die in het geheel niet passen in de regio. Namen, die genoteerd zijn met enkele gegevens die daarbij voorhanden waren. Misschien dat er nog bekenden tussen zitten die men kwijt was en die in zijn of haar genealogie of ander onderzoek passen.
Deze eerste lijst komt uit het Bevolkingsregister Dokkum 1860-1870. Het tussen haakjes staande is het boek en bladzijde nummer van de betreffende periode. Reacties hierop kunnen gestuurd worden naar de redactie.

AUWEN, (A202) Hendrika Jans *Lieve Vrouwen Parochie 1828, X Sijbrandus Minnes Steeringa, pottenbakker Dokkum, wonen Koornmarkt A162
BAIL, (191) Helena Maria Catharina, * Amsterdam 1854, dochter van Trijntje Luurs, weduwe en winkeliersche bij de Aalsumerpoort A151 te Dokkum, gaat later naar de Nauwstraat C85, Helena gaat 1865 naar Amsterdam.
BARNES, (A193) Sarah Ferguson, * graafschap Cork (Ierland), secondant bij TEN CATE Sutamca Downthea, (A193) * Enschede 1839, hoofd-onderwijzer, woont Aalsumerpoort A154.
BEIDTSCHAT, (C162/ D228) Hylke, * Dokkum 1811, arbeider bij de Halvemaanpoort C127c, later Stroobossersteeg D126, X Sytske Minnes Dijkstra, * Paesens 1828 en overl. 1864, ze hadden al een hele tijd in Dokkum gewoond voordat ze zich lieten inschrijven.
BERSE, (267) Reinder * Franeker 1846 en Johan * Ferwerd 1851, kinderen van Martje van Kampen (gescheiden 1863) en overl. 1867, winkeliersche

aan de Oranjewal C209.
BLAEMSMA, (A114) Sjoerd, * Dokkum 1815 en overl. aldaar 1865, arbeider, X Akke Boersma, * Dokkum 1817, wonen aan de Vleesmarkt.
BRINCKMAN, (B167) Johan Lodewijk, * Groningen 1830, boekbinder, X Fennigjen FOKKENS, * Groningen 1828, woonden aan de Oostersingel B144 en later Hoogepolle B167.
BRUNGER, (D289) Jan * Lieve Vrouwenparochie 1849, ongehuwd zonder beroep, komt 1862 uit Vrouwenparochie naar Dokkum.
BULLEMA, (D275) Freerk, * Aduard /Groningen 1842, molenaarsknecht in 1866 van Leek.
BULOW VON, (C5) Jhr, Arie, * Zwolle 1829, controleur, woonden aan de Hoogstraat C4c (oude burgemeesterswoning van Anne Posthuma), komen 1863 van Kampen en gaan 1867 naar Kampen terug, was gehuwd met Emilie Rosalie Gravinne van Rechten en Limburg, * Dalfsen 1836.
BURCH, (A160) Jacobus van der, * Leijden 1846 in dienst bij de belasting, van Den Bosch in 1861, gaat 1868 naar Bedum (Gr).
CALLENFELDS, (B80) Jacob Willem, * Vlissingen 1826, Rijksontvanger der belastingen, komt 1862 van Groenlo en gaat 1869 naar Metslawier, X Clara Adolphina GASINJET, (B80) * Paterswolde 1830.
CARELL, (A219) Hendrik Geerts, * Schiermonnikoog 1839, stuurman, komt 1866 van Schiermonnikoog en gaat eind 1866 naar Amsterdam, X Werdina Gorter, *1842 Dokkum.
CATEAU ROSENFELT, (B185) Jacob Hendrik, *Hattem 1828, controleur bij de directe belastingen, X Antje Elisabeth Sijbes, * Assen 1834, ze komen 1867 van Zevenbergen.
COLLORG, (C33) Sophin Christina, schoonmoeder van Derk Hazelhof, weduwe * Leeuwarden 1801, gaat 1865 naar Tjerkwerd, woonden aan de Zuupmarkt C26.
COLTOF, (A4) Izaak, * Gorredijk 1846, slagersknecht, komt 1869 van Opsterland en gaat 3 maanden later terug naar Gorredijk.
CORBELIJN, (D289) Carel Herman Ferdinant * Utrecht 1847, kostschool-leerling, 1864 van Achtkarspelen naar Dokkum en 1866 naar Leeuwarden.
DIEPHUIS, (D293) Lambertus, * Groningen 1837, x Hiltje Juursma, * Groningen 1835, logementhouder aan de Vleesmarkt D13, komt 1864 van Groningen.
DOWNER, (D66) Georg Johan, * Marseille 1821 x Gebbina Downer, * 1823 Groningen, graanhandel, de Dijk D54
EFFEREN, (A211) Hermanus van, * Dordtrecht 1829, gasfitter, X Anne DUIJZEN, * Dordtrecht 1831, komen 1867 van Oud-Beierland en gaan 1870 naar Dordtrecht, woonden Grote Breedstraat A172 te Dokkum.

EHLHARDT, (C147) Sijvert Nicolaas, * Holwerd 1841, arbeider, komt 1869 naar Dokkum en gaat 4 maand later naar Kollum, was een schoonzoon van Klaas Vonk, turfdrager te Dokkum, ze woonden aan de Westersingel C109.
EMMOLOTH, (C80) Johannes Paulus, * Norg 1832, Commisaris van Politie, gaat 1863 naar Oosterwolde, woonden aan de Koningstraat C65 en was gehuwd met Wilhelmina Catharina Jackson van der Lande, * Oosterwolde 1829.
FAZ(S)INGA, (C243) Johannes, * Dokkum 1815, arbeider, gehuwd met Ynskje Jonkhof, * Dokkum 1816, wwonden aan het Schoenmakersperk C186a.
FENSELING, (C6) Johannes Hendrikus Bernardus, * Groningen 1840, RK kapelaan, kwam 1866 van Driebergen.
FLÖTMAN, (A171) Gerardus, * Dokkum 1836, RK, boendermaker, X Maria Ursula HEISTERS, * Dokkum 1835, ze woonden aan de Aalsumerpoort A141b.
TOUPEL, (D31) Grietje, * Tietjerk 1828, gehuwd met Regnerus Flierl, schipper, * Dokkum 1807 en overl. Dokkum 1874, voor de 2e keer gehuwd Dokkum 1866 met Jasper Bakker, * Dokkum 1838, boendermakersknecht.
GAGEN, (A220) Elisabeth Williams, * Leijnn (Engeland), X Harmanus Pieters van Wetzinga, * Workum 1829, stuurman, woonden aan de Oostersingel A193a te Dokkum.
GASAU, (B112) Hans Heinrich, * Pansdorf-Lubeck 1810, stadsmuziek-meester, X Elisabeth Rosier, * Dokkum 1817, woonden aan de Kleine Breedstraat B94, later naar de Aalsumerpoort A115a.
GERRIS, (D60) Paulus Anne Johannes, * Den Bosch 1838, ongehuwd, banketbakker, komt 1865 van Arnhem en gaat datzelfde jaar naar Rotterdam.
GIEL, (D299) Johanna, * Franeker 1789, weduwe aan de Vleesmarkt D26, komt 1865 van Franeker en gaat 1868 naar Brussel.
GROEBE, (D110) Ermelina Elisabeth Johanna, * Amsterdam 1829, onderwijzeres, 1865 van Amsterdam en 1869 naar Leeuwarden, ze woonde aan de Vleesmarkt D7.
GREEBE, (A53) Huibert Joan George, * Schoonrewoerd 1835, predikant, woont aan de Fetzestraat B9. Komt 1862 van Oosterwierum en gaat 1868 naar Grouw, was gehuwd met Anna Catharina Martens, * Amsterdam 1831.
GIJLSTRA, (B114) Stijntje, * Hallum 1802 en overl. Dokkum 1869. Was gehuwd met Sake Wijnbrandus Zoutman, * Bolsward 1804, boendermaker aan de Kleine Breedstraat B94.
HABBEMA, (A129) Bokke Hermanus, * Burum 1843, hulponderwijzer, in 1862 van Hardegarijp en 1865 naar Bolsward.

65 JAAR CONCOURS HIPPIQUE IN DOKKUM

Boekbesprekling door **Henk Aartsma**

De auteur Henk van der Meij laat de lezers op een onderhoudende en prettige wijze kennismaken met de vele facetten van de Hippische sport in Dokkum. De 65 jarige Dokkumer Concours Hippique Vereniging heeft in haar 65 jarig bestaan 32x een concours georganiseerd.
Tot en met 1993 worden in Dokkum de concoursen eind augustus of begin september afgewerkt. Ze valllen altijd samen met de feestweek. In 1995 krijgt Dokkum een andere datum toegewezen en dat is de vierde zaterdag in juni. Het allereerste concours wordt vanwege de oorlogsomstandigheden pas op 11 september 1945 gehouden. Het hippisch evenement was volgens voorzitter D. van der Herberg zowel in moreel als in financieel opzicht een groot succes. De liefde voor het paard is er zeer door bevorderd. Er wordt ter beoordeling van het meest juiste Friese geheel een commissie van drie ingesteld. In de bestuursvergadering van 29 augustus 1950 komt een delegatie van de Dokkumer Handeldrijvende en Industriele Middenstand onder leiding van haar voorzitter de heer Demes de ereprijs 'de Zilveren Waag' brengen. De DHIM stelt als voorwaarde dat de ereprijs 3x achterelkaar of 5x in totaal door dezelfde eigenaar en/of rijder moet worden gewonnen, voor ze definitief in zijn bezit komt en de CHV moet zelf voor het verzekeren van het fraaie object zorgen. In 1962 wint de heer Offringa uit Ten Boer voor de derde achtereenvolgende keer en krijgt hierdoor de felbegeerde ereprijs definitief in zijn bezit. Gelukkig is de Dokkumer Middenstand in 1964 nogmaals bereid om weer een dergelijke prijs te schenken, maar nu wel onder voorwaarde dat “De Zilveren Waag” een permanente wisselprijs blijft! Het bestuur van Club 65 besluit in 1998 de verantwoordelijkheid van de heer J. Kits over te nemen.
Het gemeentebestuur van Dokkum stelt in 1954 een Gouden Zweep beschikbaar. Hij wordt uitgeloofd voor het beste span Friese tuigpaarden, gereden voor de Friese sjees met heer en dame in fries kostuum. Tot 1988 wordt er ieder jaar een nieuwe zweep aangeboden, daarna wordt de Gouden Zweep een permanente wisselprijs. De Gouden Zweep van de CH vereniging Damwoude wordt op 4 september 1982 voor de eerste keer op het concours van Dokkum verreden en is daarna niet weer uit het programma van CHD e.o. geweest. Het 25 jarig jubileum (1964) wordt gevierd tijdens de concoursdag met als hoogtepunt een demonstratie van keurturnsters. In 1989 viert de vereniging haar 50 jarig bestaan. Omdat er in dat jaar geen concours hippique op het programma staat is er weinig aandacht aan het gouden jubileum gegeven. In de loop der jaren is er door

creatieve bestuursleden een grote diversiteit aan shows w.o. windhondrennen, authentieke rijtuigen en het vierspan van Leo Kraaijenbrink en een dressuur demonstratie van Leida Kraaijenbrink, voor het voetlicht gebracht. Bijzonder is de "Ascot Day' in 1993. Naast prachtig aangeklede dames met zeer chique hoeden en de mannen met grijze pakken en hoge hoeden, waren er ook kinderen die zich in stijl hadden gekleed. Het ijs is in februari 1996 sterk genoeg en i.s.m. Kon. IJsclub Dockum organiseert de CHV een arrrensleewedstrijd om 'Het Kampioenschap van Friesland'. Het jaar daarop wordt er weer zo'n winters spektakel georganiseerd. Meer dan 5000 toeschouwers genieten volop van dit feeërieke schouwspel.
De nieuwe formule om aan het concours een braderie en vlooienmarkt toe te voegen blijkt een gouden greep te zijn. Bovendien kunnen de bezoekers, dankzij de vele sponsors, het hynstespektakel voortaan gratis aanschouwen. Tevens organiseert St. Stadsfeesten i.s.m de CHV 1 september 1997 een kortebaandraverij op de Stationsweg. De concoursdag van de 24e juni 2000 wordt op de nieuwe accommodatie in het Tolhuispark gehouden. Dokkum heeft tevens in dat jaar de eer om als eerste concoursvereniging in Nederland de Eliteklasse te mogen presenteren. In 2003 verleent CHV Dokkum zijn medewerking aan de ringrijderij op de Grote Breedstraat.

CHV Dokkum krijgt in 2003 als Nederlands Kampioenschap de mooie rubriek tandems tuigpaarden toegewezen. De strijd om het Nederlands kampioenschap klavertje Drie Fries Ras was één van de hoogtepunten van het concours die in het jubileumjaar 2004 wordt gehouden. Hierdoor krijgt het CH van Dokkum met de rubrieken tuigpaarden, Fries Ras, Hackney en springpaarden, op volgens de rijders één van de mooiste accommodaties in Nederland, vaak net dat stukje extra wat elke paardensportliefhebber het actieve bestuur van de CHV Dokkum zo graag gunt.
Het 220 pagina's tellende boek bevat een groot aantal fraaie foto's van het hippische gebeuren in Dokkum. Hoewel de kwaliteit soms ietwat te wensen overlaat kan toch gezegd worden dat het visuele gedeelte van het boek geslaagd is. Het overwegend donkergroene omslag wordt gesierd door een mooi winterstafereel. Het fraai uitgedoste paard trekt een pronkstuk van een arrenslee, met daarop R.D. Reinders, Dirk de Vries en Sybren Reitsma, voort over het gladde ijs van het Dokkumer Grootdiep.
De lay-out had echter wel wat professioneler gekund. De grote verscheidenheid aan lettertype en -grootte zorgt voor een iets onrustig leesbeeld. De opgenomen Namenlijsten van bestuur, leden en ereleden, winnaars van De zilveren Waag, de gouden Zweep van Dongeradeel, de Gouden Zweep van Damwoude en een overzicht van een grote diversiteit aan shows, geven het boek een duidelijke meerwaarde. De afgeprinte notulen, een gedeelte uit het programma van het 1e concours, afbeeldingen van De Zilveren Waag, memories van bestuursleden en de speciale aandacht voor de in de paardenwereld alom gewaardeerde Piet de Boer uit Gytsjerk en de succesvolle tuiger Jan Schep maken dit boek over het 'hynstespul" te Dokkum, dat door paardenminnend Noordoost Friesland als een hoogtijdag wordt ervaren, compleet. Voor meer inlichtingen kunt U terecht bij:
H. vd. Meij, Hoogstraat 2/a, 9101 LJ Dokkum. Tel: 0519-297388.

VRAAG

Wij zoeken het overlijden van Jacob van der Wagt, laatstelijk bekend als chirurgijn/veearts te Kollum in 1820. Het overlijden is vermoedelijk na 1820 in Friesland. Vaststaande feiten zijn: Jacob van der Wagt trouwt met Sophia Christina Steehrl(Sterel, Stehrel), zij is gedoopt 14-8-1764 te Den Haag, dochter van Jan Michiel Steehrl en Anna Margaretha Grevers. Op 12 mei 1793 wordt in Nisse (Zld) hun dochter geboren. Daarna duikt de familie op in Friesland, o.a. 1814 te Vrouwenparochie, te Veenwouden in 1815 en Kollum in 1820. Op 2-8-1826 overlijdt te Kollum Sophia Christina Steehrl. In haar overlijdensakte wordt vermeld dat de aangevers niets bekend is over de relatie. Kortom: men weet niet of Jacob dan nog in leven is. Wie kan ons helpen? Cor en Ans Smits-Orie (telefoon: 071-5892317)

VERENIGING VOOR VOLKSVERMAKEN TE TERNAARD, 100 JAAR

Bespreking door: **Henk Aartsma (**[redacted]

Op zaterdag 3 juli 2004 waren er meer dan 170 gasten in de grote tent samengekomen om met elkaar het 100 jarig bestaan van de Vereniging voor Volksvermaken (VvV) feestelijk te vieren. Tijdens deze gezellige bijeenkomst mocht meervoudig PC winnaar Roel Hoekstra uit handen van voorzitter/secretaris Willem Oberman het eerste exemplaar van het jubileumboek in ontvangst nemen.
Auteur van het 171 bladzijden tellende boekwerk is de Holwerder Louk Hesemans. Gert Jan Slagter ontwierp het prachtige omslag met daarop afgebeeld het vaandel dat in 1939 door het damescomité aan de jubilerende vereniging werd geschonken. De heer Slagter heeft ook de keurig verzorgde lay-out voor zijn rekening genomen. Drukkerij Hellinga maakte bij het drukwerk gebruik van de kleuren rood en lichtgroen, die overeenkomen met de afdelingskleuren van VvV Ternaard.
De auteur is er in geslaagd om de geschiedenis van VvV Ternaard, welke in een tijdsbestek van een eeuw vele wedstrijden en evenementen heeft georganiseerd, op een uitstekende wijze weer te geven. Het begon allemaal met de jaarlijkse kermis, ook wel de oude juffrouw genoemd, die uiteindelijk uitgroeide tot een driedaags feestgebeuren. Vaak op zondag kermis. Maandag harddraverij en op dinsdag de volksspelen en het kaatsen voor ingezetenen. Maar bij een onderzoek in 1903 bleek echter dat de Ternaarder bevolking eigenlijk nog wel wat meer vertier in de zomer- en wintermaanden wilde. Het gevolg hiervan was dat er op 3 februari 1904 een VvV werd opgericht. In de eeuw die daarop volgde heeft de Vereniging onder andere: vele spannende schaatswedstrijden, vrolijke volks- en kinderspelen, onvergetelijke matinees, smakelijke barbecues en uiteraard nog veel meer vermakelijkheden georganiseerd.
Speciale aandacht verdient de kernactiviteit het kaatsen. VvV Ternaard organiseerde op zondag 3 juli 1904 haar eerste kaatswedstrijd. Het partuur van Jan Hoekstra, Meindert Helfrich en Willem Ronner won de eerste prijs. In 1911 gooide de toenmalige gemeenteraad roet in het eten want het kaatsen (en andere vermakelijkheden) werd op zondag verboden. De afdeling werd in 1920 lid van de NKB. Rood en lichtgroen waren vanaf toen de afdelingskleuren. Het partuur van Jan van Sinderen, Roel Hoekstra en Hiele de Haan was in 1939 de winnaar van de Lytse PC te Franeker. In de tweede wereldoorlog besloot de Bond en haar leden geen officiële kaatspartijen meer te spelen totdat er vrede was. Deze beslissing werd uiteinde-

lijk beloond met het predicaat Koninklijk voor de NKB.
De jaren vijftig waren voor de Ternaarder kaatsers zeer succesvol. Het dameskaatsen ging in 1975 van start. Voor het eerst in 1980 won het afdelingspartuur uit Ternaard de Bond. De gelukkige winnaars waren: Willem Oberman uit Ternaard, Wieb en Jan Dijkstra uit Nes. Er is terecht een hoofdstuk met daarin een prachtig gedicht gewijd aan de legendarische Ternaarder kaatser Roel Hoekstra. Deze prima opslager won in 1951 en 1958 de PC. Deze bescheiden kaatser won tevens 5 keer een lepel op de Bond te Franeker. Ook de van Sinderen's speelden een belangrijke rol in de Ternaarder kaatsgeschiedenis. In bijlage C van het boek staan de uitslagen van de 1ste klas- partijen/Hoofdklasse partijen van 1953 t/m 1995 vermeld. De acht voorzitters van VvV Ternaard kregen niet alleen met dieptepunten, onder andere de bestuurs- en fusieperikelen, weinig belangstelling voor vergaderingen en soms een weinig rooskleurige financiële positie, te maken maar gelukkig ook met hoogtepunten zoals onder meer het uitbundig vieren van het 25-50-75 en 100 jarig bestaan van de Vereniging.

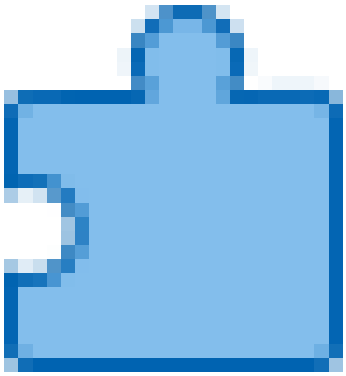

Draai-
molen uit
ong. 1930

Elk hoofdstuk wordt afgesloten met een korte levensbeschrijving van een voorzitter. De chronologische volgorde van de tekst wordt bepaald door de zittingsperioden van de voorzitters. De diverse foto's van onder andere kleurrijke optochten, de zweefmolen van Odinga uit Engwierum en diverse kaatswedstrijden maken het boek ook in visueel opzicht aantrekkelijk. Opgaven van bestuursleden, oud-bestuursleden en leden 2003/2004, bijlagen A en B met spelletjes en artiesten door de jaren heen, verslagen in het fries van oud secretaris Reinder Talma maken dit jubileumboek mede tot een echte “boppeslach”. Nadere inlichtingen: Willem Oberman, G. Japiksstrijtte 30 9145 RW Ternaard. Telefoon 0519-571409.

INHOUDSOPGAVE

58	Redactioneel	O.F. Vos
58/75	Bestuurlijk/Even voorstellen	L. Meerema/J. de Jager
59	Ledennieuws	G. Bouma
	Genealogie	
60	Kwartierstaat Nienke Zwart, dl 2.	N. Zwart
66	Genealogie Osinga, dl 1	E. Smits
71	Kwartierstaat Johannes Blom	E.A. Meindersma
83	T.P. Braaksma en A.M. Groen	foto
97	Reactie familienaam Pettertilla	J. de Jong
	Persoonsbeschrijvingen	
76	Jan Rienks van der Ley, soldaat Napoleon	J.A. Paasman
80	Mijn favoriete voorouder: Hemke G. Elzinga	R.R. van der Ploeg
	Streekgeschiedenis	
86	De laatste reis van de Jeune Henri	K. Leen
89	Wierum in de Franse Tijd, dl. 4	F. Duinstra
92	Kooikers Anjumer Kolken rond 1722	G. Mast
94	P.A. Bergsma at graag eenden Kolkhuisterkooi	G. Mast
102	Wegen en Voetpaden in Oostdongeradeel	R. Tolsma
	Varia	
84	Hongaarse kinderen, reacties	diverse
108	Een naam is een naam...(1)	E. Smits
111	Bespreking “Concours Hippique Dokkum”	H. Aartsma
114	Bespreking “100 jaar Volksvermaken Ternaard”	H. Aartsma
101/113	Vragen/reacties	Diverse

In De Sneuper nummer 76, september 2005, onder voorbehoud:

Genealogie Osinga, deel 2	E. Smits
Genealogie Van der Hoek	E. Smits
Mijn favoriete voorouder: J.J. Schmidt	E. Smits
Stamboom Th. D. Prins	A. vd Wel-Prins
Mormonen en de genealogie	R.R. vd Ploeg
Wybren Annes de Jong	J. Meijer
Wegen en paden in Oostdongeradeel, dl 2	R. Tolsma
De Nooitgedagt, dl 1	F. Duinstra
Problemen met schoolmeesters in Foudgum en Nes	R. Tolsma
School te Wierum	foto
De mobilisatie van 1914 in foto’s	A.K. Visser
Verschijning Huguenin-kaarten	H. Versfeldt
Mooiste huis van Dokkum??	D.A. Zwart